

Perspectiefnota 2020

Reserves, beschikbaarstellingen en subsidiegrondslagen,
investeringskredieten

Provincie Gelderland

Definitief PS
woensdag 3 juli 2019

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM
Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM
Telefoon: (026) 3599480
E-mail: post@gelderland.nl
Website: www.gelderland.nl

≡ provincie

Gelderland

Reserves, beschikbaarstellingen en subsidiegrondslagen, investeringskredieten

In dit hoofdstuk treft u aan:

- een toelichting op de reservesaldo's ten behoeve van inzichtelijkheid
- de beschikbaarstellingen en subsidiegrondslagen per ambitie
- het overzicht van de investeringskredieten per ambitie.

Reserves

Vanuit de doorontwikkeling van de Planning & Control cyclus (motie 17M57) hebben we uw Staten toegezegd om een gedetailleerdere toelichting te geven op de reserves om de inzichtelijkheid te verbeteren.

Er zijn twee soorten reserves, algemene reserves en bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bepaalde bestemming heeft gegeven (de kerntaakreserves). Hieronder is per kerntaak/begrotingsonderdeel het saldo van deze reserves weergegeven en toegelicht. Processen kunnen lang duren, bijvoorbeeld bij mobiliteitsprojecten. Bij deze projecten moeten we, voordat we opdrachten verlenen of een aanbesteding starten, het geld beschikbaar hebben in de reserve. Wel kan gekeken worden of de beleidskeuzes waaraan de middelen in de reserves gekoppeld zijn nog steeds gewenst/actueel zijn.

De kerntaakreserves worden in de Najaarsnota 2019 omgezet naar ambitiereserves in lijn met ons voorstel voor de begrotingsindeling, zoals toegelicht onder de overige onderwerpen in deze Perspectiefnota 2020.

Stelpost reserve Mens en middelen

De dekkingssystematiek van het begrotingsonderdeel Mens en middelen kent, zoals besloten bij Begroting 2019, drie dekkingsbronnen gelijk aan de opbouw van de provinciale begroting:

- structurele dekking vanuit middelen verkregen vanuit het provinciefonds en de motorrijtuigenbelasting
- dekking vanuit de incidentele ruimte
- dekking vanuit onttrekkingen aan de bestemmingsreserves.

Voor de dekking vanuit de onttrekking aan de bestemmingsreserves is in iedere kerntaak een stelpost opgenomen. Deze stelpost wordt binnen de bestemmingsreserves gedurende de coalitieperiode ingevuld door met name vrijval.

Algemene reserve

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
Algemene dekkingsmiddelen	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
saldo per 31-12	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
bedragen x € 1.000					

Het saldo van de algemene reserve blijft van 2019 tot ultimo 2023 gelijk. De middelen in deze reserve zijn specifiek bedoeld als weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen wordt twee maal per jaar bij begroting en jaarstukken geactualiseerd, bij de inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit. Op dat moment wordt gekeken welke risico's de provincie dient op te vangen met de beschikbare weerstandscapaciteit, de beschikbare middelen van de provincie om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. Het vermogen van de provincie om de financiële gevolgen van de risico's op te vangen, die niet met een specifieke voorziening zijn ondervangen, wordt aangeduid als het weerstandsvermogen, zijnde de algemene reserve.

1 | Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
Steengoed benutten	15.938	11.326	6.063	5.520	5.345
Bevorderen ruimtelijke kwaliteit en wonen naar behoefte	3.056	3.056	3.056	3.056	3.056
Doorontwikkelen en programmeren van de zes gebiedsopgaven	56.935	29.281	14.575	5.658	5.658
Realiseren van fysieke resultaten met behoud/versterking van de ruimtelijke kwaliteit	25.375	6.499	-1.267	-3.406	-3.406
Schoon en voldoende water en veilig tegen overstroming	11.310	8.402	6.477	6.084	6.064
Leefbaarheid vergroten door de samenhang in de samenleving te bevorderen	1.364	79	79	79	79
Nog beschikbaar te stellen middelen Doorontwikkelen en programmeren van de zes gebiedsopgaven	19.150	29.150	39.150	44.150	44.150
Nog beschikbaar te stellen middelen Steengoed benutten	4.604	4.604	4.604	4.604	4.604
Nog beschikbaar te stellen middelen Schoon en voldoende water en veilig tegen overstroming	0	3.000	10.000	17.000	24.000
Nog beschikbaar te stellen middelen Leefbaarheid, sociale cohesie en voorzieningenniveau in wijken en dorpen	27.099	27.099	27.099	27.099	27.099
Nog beschikbaar te stellen middelen Werkwijze Gelders bestuur	27.440	27.440	27.440	27.440	27.440
Nog beschikbaar te stellen middelen Klimaatadaptatie	3.440	7.440	11.440	15.440	19.440
Nog beschikbaar te stellen middelen Wonen	45.600	45.600	45.600	45.600	45.600
saldo per 31-12	241.312	202.976	194.317	198.324	209.129

bedragen x € 1.000

SteenGoed Benutten

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 15,9 miljoen eind 2019 naar € 5,3 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt

door besteding van subsidies van de regeling Uitvoeringsgereed en Realiseren en door begrotingssubsidies.

Het saldo eind 2023 is € 5,3 miljoen. Bij de Najaarsnota 2019 worden de lasten verhoogd en hiermee de reserves verlaagd. In de reserves eind 2023 is er nog € 0,9 miljoen bestemd voor 1 opdracht aan OHMG.

Bevorderen ruimtelijke kwaliteit en wonen naar behoefte

Het saldo van de reserves voor dit plandoel blijft gelijk van eind 2019 tot en met eind 2023.

Het saldo eind 2023 bestaat onder andere uit het restant van de subsidieregelingen Impulsplan en ISV € 1,6 miljoen. Het is de bedoeling dat deze regelingen in 2020 worden afgerond. In de Najaarsnota 2019 worden de mutaties verwerkt. Daarnaast komt bij de Najaarsnota 2019 het voorstel € 1,4 miljoen te besteden aan de omgevingsvisie. Hiermee loopt het saldo eind 2023 van de reserve voor dit plandoel naar verwachting naar nul.

Doorontwikkelen en programmeren van de zes gebiedsopgaven

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 56,9 miljoen eind 2019 naar € 5,7 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de realisatie van de doelen binnen de 6 gebiedsopgaven.

Het saldo eind 2023 bestaat voornamelijk uit middelen van niet uitgevoerde werkzaamheden in 2018 (zie Slotwijziging 2018 en Jaarstukken 2018). Deze middelen worden in 2019 in meerjarig kader aan de begroting toegevoegd en loopt het saldo eind 2023 van de reserve voor dit plandoel naar verwachting naar nul.

Realiseren van fysieke resultaten met behoud/versterking van de ruimtelijke kwaliteit

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 25,4 miljoen eind 2019 naar -/- € 3,4 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- de beschikbaar gestelde begrotingssubsidie ten behoeve van het uitvoeren van projecten in het kader van het programma IJsselsprong-Rivier in de Stad, zie Voorjaarsnota 2014
- uitvoering van projecten ten behoeve van “beleef Apeldoorns Kanaal”, zie Voorjaarsnota 2018.

Het negatieve saldo eind 2023 bestaat uit de stelpost reserve Mens en middelen, zie uitleg hierboven.

Schoon en voldoende water en veilig tegen overstroming

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 11,3 miljoen eind 2019 naar € 6 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de besteding van de middelen voor hoogwaterveiligheid en klimaatadaptatie.

Het saldo eind 2023 bestaat voor het grootste deel uit middelen waarvan de uitvoeringsplanning nog onvoldoende bekend is. Dat gaat om co-financiering POP € 0,9 miljoen. Voor een deel van de van het Rijk gekregen middelen voor Zoetwater Oost Nederland € 2,4 miljoen is nog niet bepaald hoe dit ingezet gaat worden. Nitraat Grondwaterbescherming € 0,7 miljoen, voor dit project wordt bij Najaarsnota 2019 de herziene begroting in de cijfers verwerkt. Hoogwaterveiligheid € 1,1 miljoen, deze middelen worden bij Najaarsnota 2019 in meerjarig kader in de begroting opgenomen.

Leefbaarheid vergroten door de samenhang in de samenleving te bevorderen

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 1,4 miljoen eind 2019 naar € 79.000 eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door activiteiten van de leefbaarheidsalliantie en activiteiten in het kader van “Jong Gelderland kiest”. Zie voor dit laatste Stand van zaken programma

Leefbaarheid, PS2017-189.

Het saldo eind 2023 bestaat uit middelen van niet uitgevoerde werkzaamheden in 2018. Deze middelen worden bij de Najaarsnota 2019 in meerjarig kader toegevoegd. Hiermee loopt het saldo eind 2023 van de reserve voor dit plandoel naar verwachting naar nul.

Nog beschikbaar te stellen middelen Doorontwikkelen en programmeren van de zes gebiedsopgaven

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt van € 19,2 miljoen eind 2019 naar € 44,2 miljoen eind 2023. De stijging van € 25 miljoen bestaat uit de dotaties in 2020 tot en met 2022 aan de kerntaakreserve. Dit is een deel van de toegewezen incidentele middelen voor de gebiedsopgaven (Midterm review 2015-2019). Daarbij gaat het onder andere om de Railterminal Gelderland/Knoop 38.

Het saldo eind 2023 bestaat uit volgende posten:

1. een bedrag van € 10 miljoen uit coalitiemiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023. Deze middelen zijn specifiek toegewezen voor Regiodeal Foodvalley
2. het nog niet beschikbaar gestelde deel (€ 24 miljoen) van de toegewezen incidentele middelen voor de gebiedsopgaven bij de Midterm review 2015-2019
3. daarnaast hebben uw Staten in de voorgaande coalitie-periode € 10,2 miljoen specifiek toegewezen. Dit betreft voornamelijk onderstaande toewijzingen:
  - Stedelijk Netwerk Ede-Wageningen/Foodvalley € 4,9 miljoen – Doel Vestigingsklimaat (Voortgang Gebiedsopgave Ede-Wageningen Foodvalley, PS2018-331)
  - Stedelijk Netwerk Arnhem Nijmegen € 3 miljoen – Doel Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health & Energy (Voorjaarsnota 2017).

Nog beschikbaar te stellen middelen Steengoed benutten

Het saldo eind 2023 bestaat uit reserveringen voor de herinrichting centrum Apeldoorn en pilots integrale wijkaanpak. Zodra wij hier een concreet voorstel voor hebben, vragen wij uw Staten om een beschikbaarstelling van middelen.

Nog beschikbaar te stellen middelen Schoon en voldoende water en veilig tegen overstroming

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt van € 0 eind 2019 naar € 24 miljoen eind 2023. Bij de Voorjaarsnota 2015 is door Provinciale Staten besloten € 50 - € 70 miljoen toe te wijzen aan het Deltaprogramma waterveiligheid voor cofinanciering in waterveiligheidsmaatregelen in de periode 2020-2030.

Vanaf 2020 worden deze middelen vanuit de incidentele vrije ruimte toegevoegd aan dit reserveonderdeel.

Nog beschikbaar te stellen middelen Leefbaarheid, sociale cohesie en voorzieningenniveau in wijken en dorpen

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt in 2019 naar € 27,1 miljoen dit blijft tot eind 2023 gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

Nog beschikbaar te stellen middelen Werkwijze Gelders bestuur

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt in 2019 naar € 27,4 miljoen dit blijft tot eind 2023 gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

Nog beschikbaar te stellen middelen Klimaatadaptatie

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt van € 3,4 miljoen eind 2019 naar € 19,4 miljoen eind 2023.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. Het betreft hier middelen die in het kader van de motie 18M93 5% regeling voor energietransitie weer worden teruggezet. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

Nog beschikbaar te stellen middelen Wonen

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt in 2019 naar € 45,6 miljoen dit blijft tot eind 2023 gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

2 | Milieu, energie en klimaat

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
Een goede leefomgevingskwaliteit in Gelderland	32.544	27.140	20.355	12.255	10.118
Een energieneutraal Gelderland	21.157	11.670	6.693	4.778	2.891
Nog beschikbaar te stellen middelen Energietransitie, klimaat	25.157	49.131	73.131	97.131	121.131
saldo per 31-12	78.857	87.941	100.178	114.164	134.140

bedragen x € 1.000

Een goede leefomgevingskwaliteit in Gelderland

Het saldo van de reserves voor dit plandoel daalt van € 32,5 miljoen eind 2019 naar € 10,1 miljoen. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de geraamde uitgaven voor de Wet Bodembescherming (Begroting 2019).

Het saldo eind 2023 bestaat onder andere uit € 8,8 miljoen middelen voor de uitvoering van de Wet Bodembescherming. De bodembeschermingsprojecten lopen ook na 2023 door. Ook zit er in het saldo van 2023 € 0,6 miljoen voor de planschade inpassing Sachem voor het geval hier een beroep op wordt gedaan en € 0,5 miljoen voor het 5-jarige actieplan Geluid (2018 tot en met 2022) dat jaarlijks wisselende uitgaven kent. Om dit ritme op te vangen is dit bedrag in de reserve gestort (Jaarstukken 2018).

Een energieneutraal Gelderland

Het saldo van de reserves voor dit plandoel daalt van € 21,2 miljoen eind 2019 naar € 2,9 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt

door de geraamde uitgaven voor de uitvoering het energiebeleid in meerjarig kader (€ 10,7 miljoen) en voor het EFRO programma OP-Oost (€ 5,6 miljoen) zoals opgenomen in de Begroting 2019.

Het saldo eind 2023 bestaat onder andere uit € 1,3 miljoen voor de uitvoering van het energiebeleid in meerjarig kader. Dit zal grotendeels bij de Najaarsnota 2019 worden begroot. Ook zit in het saldo ultimo 2023 € 1,6 miljoen voor het EFRO programma OP Oost 2014-2020. Deze middelen zijn bestemd voor de uitvoering van dit programma en zullen in de toekomst tot besteding komen.

Nog beschikbaar te stellen middelen Energietransitie, klimaat

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt van € 25,2 miljoen eind 2019 naar € 121,1 miljoen eind 2023.

Het saldo eind 2023 bestaat uit middelen (€ 1,1 miljoen) die bij de Voorjaarsnota 2018 zijn gereserveerd voor de Investeringsagenda 2018-2019, voor het doel Slimme duurzaamheid (warmtenet Nijmegen). Indien van toepassing worden deze bij Najaarsnota 2019 beschikbaar gevraagd.

Daarnaast bestaat het saldo eind 2023 voor € 120 miljoen uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. Het betreft hier specifiek de middelen die uw Staten met de motie 18M38 langjarig investeren voor klimaat en de vervolgens ontstane agenda Klimaat en Energie hebben toegewezen. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

3 | Vitaal platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
Aanleg nieuwe natuur en herstelmaatregelen natuur en landschap	168.007	133.349	103.536	83.023	81.862
Beheren en beschermen	1.615	1.615	1.615	1.615	1.615
Natuur en samenleving	2.289	1.539	1.289	1.289	1.289
Toerisme en recreatie	3.080	800	800	800	800
Versterken land- en tuinbouw: het landelijk gebied economisch en sociaal vitaal te houden	21.288	15.726	10.860	7.626	4.908
Breedband	0	0	0	0	0
Nog beschikbaar te stellen middelen Natuur en Landschap	21.240	28.740	28.740	28.740	28.740
Nog beschikbaar te stellen middelen Recreatie en toerisme	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Nog beschikbaar te stellen middelen Landbouw	19.140	18.242	17.344	16.559	15.774
Nog beschikbaar te stellen middelen programma Vrijheid	2.900	2.900	2.900	2.900	2.900
saldo per 31-12	249.560	212.912	177.085	152.553	147.889

bedragen x € 1.000

Aanleg nieuwe natuur en herstelmaatregelen natuur en landschap

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 168 miljoen eind 2019 naar € 81,9 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt doordat alle maatregelen uit de eerste beheerplanperiode Natura 2000 en de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) eind 2021 uitgevoerd zijn. In de periode 2022 tot en met 2027 moeten nieuwe maatregelen uit de tweede beheerplanperiode Natura 2000 en PAS uitgevoerd worden.

Het saldo eind 2023 bestaat uit de waarde van de voorraad grond en het restant van de uitvoering van Beleidsuitwerking Natuurpact (PS2013-929) welke loopt tot 2025. Verwachting is dat een groot deel van de grondvoorraad pas in de laatste jaren of mogelijk pas na afronding van het programma verkocht worden. Dit kan betekenen dat er ook na 31-12-2025 nog sprake is van een grondvoorraad en een benodigde dekking in de reserve.

Ook is de reserve bestemd voor het opvangen van de financiële risico's en onzekerheden die inherent zijn aan de lange termijn van uitvoering. Wij benoemen de volgende risico's:

- de ontwikkeling van de grondprijzen, in de begroting is gerekend met stabiele prijzen voor de kostprijs van gronden. Vanwege de marktwerking en de schaarste aan grond zijn deze prijzen aan fluctuaties onderhevig
- de opbrengsten uit verkoop natuurgrond zijn onzeker
- bijzondere risico's op de inrichting zoals afvoeren van vervuilde grond, munitie of omgang met archeologische vondsten etcetera.

Beheren en beschermen

Het saldo van de reserve voor dit plandoel blijft gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit € 1,6 miljoen. Bij de Jaarstukken 2017 (PS2018-92) hebben uw Staten besloten deze middelen toe te voegen aan de reserve van kerntaak 3 Vitaal platteland, natuurbeheer & ontwikkeling natuurgebieden. Vanwege de achterblijvende provinciale uitgaven voor POP3 niet grondgebonden regelingen zijn er extra EU- bijdragen POP3 ontvangen voor de grondgebonden regelingen. Deze middelen zijn gereserveerd om te worden ingezet voor mogelijk lagere EU bijdragen voor de jaren 2019 en volgende en daarmee lagere dekking voor agrarisch natuurbeheer.

Natuur en samenleving

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 2,3 miljoen eind 2019 naar € 1,3 miljoen eind 2023 . Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de regeling Groene Schoolpleinen, door het opvangen van nog lopende risico's uit de financiële afwikkeling van de Ruilverkavelingen Land van Maas en Waal en Overbetuwe Oost, door de uitvoeringskosten Kadaster en door de uitvoering van de subsidieregeling Stimuleren betrokkenheid. Bij de Najaarsnota 2019 zal een voorstel worden gedaan voor de beschikbaarstelling van circa € 1 miljoen voor het verhogen van het subsidieplafond voor Groene Schoolpleinen. Het saldo van de reserve neemt hierdoor af.

Toerisme en recreatie

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 3,1 miljoen eind 2019 naar € 0,8 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door geraamde uitgaven voor de uitvoeringsagenda 2.0 Beleef het in Gelderland, de Campagne Gelderse Streken, Gelderland Herdenkt en het herinneringstoerisme.

Het saldo eind 2023 heeft betrekking op uitgaven bestemd voor Gelderland Herdenkt en de uitvoeringsagenda 2.0 Beleef het in Gelderland voor de periode 2019 en 2020. Naar verwachting zal dit bij de Najaarsnota 2019 begroot worden voor € 0,8 miljoen.

Versterken land- en tuinbouw: het landelijk gebied economisch en sociaal vitaal houden

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 21,3 miljoen eind 2019 naar € 4,9 miljoen eind 2023. Deze daling wordt veroorzaakt door de uitvoering van Agenda Vitaal Platteland (€ 0,9 miljoen), POP3 Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 en het afdekken van de kosten en risico's voor het bij PS2013-930 beschikbaar gestelde investeringskrediet Strategische aankopen kavelruil dat loopt tot 1 januari 2021.

Het saldo eind 2023 bestaat uit middelen ten behoeve van de uitvoering Agenda Vitaal Platteland en POP3 Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 en het restant van het afdekken van de kosten en risico's van het bovengenoemde investeringskrediet.

Breedband

Zoals in de Statenbrief (PS2019-127) is toegezegd wordt bij deze Perspectiefnota het programma Breedband financieel afgerond en wordt u een voorstel gedaan voor de bestemming van het saldo van € 6,2 miljoen, zie hoofdstuk Financieel perspectief.

Nog beschikbaar te stellen middelen Natuur en landschap

Het saldo voor dit reserveonderdeel daalt van € 21,2 miljoen in 2019 naar € 28,7 miljoen eind 2023. Deze stijging wordt veroorzaakt door bij de MTR gereserveerde middelen (€ 7,5 miljoen) voor biodiversiteit.

Daarnaast bestaat het saldo eind 2023 voor € 21,2 miljoen uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die in 2019 zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

Nog beschikbaar te stellen middelen Recreatie en toerisme

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt in 2019 naar € 10,0 miljoen dit blijft tot eind 2023 gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

Nog beschikbaar te stellen middelen Landbouw

Het saldo voor dit reserveonderdeel daalt van € 19,1 miljoen eind 2019 naar € 15,8 miljoen eind 2023.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die bij deze Perspectiefnota zijn toegevoegd aan dit onderdeel.

In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

Nog beschikbaar te stellen middelen programma Vrijheid

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt in 2019 naar € 2,9 miljoen dit blijft tot eind 2023 gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

4 | Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk	151.286	65.939	14.914	38.291	57.643
Versterken van de (sociale en economische) bereikbaarheid in de drie stedelijke netwerken	83.390	71.681	67.989	58.743	44.524
Versterken en benutten van de grootste (inter)nationale verbindingen	10.377	3.961	2.742	1.785	1.685
Ontsluiten van (basis)voorzieningen buiten de drie stedelijke netwerken	260.930	256.077	239.232	233.746	228.260
Nog beschikbaar te stellen middelen Mobiliteit	148.139	168.139	188.139	208.139	228.139
saldo per 31-12	654.121	565.798	513.015	540.703	560.250

bedragen x € 1.000

In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 151,3 miljoen eind 2019 naar € 57,6 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door begrote uitgaven voor projecten groot onderhoud aan wegen en kunstwerken, verbeteren bestaande OV voorzieningen, fietsvoorzieningen, verbeteringen bestaande spoorinfrastructuur zoals spoor Arnhem-Winterswijk en het optimaliseren van de verkeersafwikkeling N348/N345 Brummen. Het saldo eind 2023 bestaat uit € 15 miljoen aan middelen bestemd voor verkeer en vervoer. Deze middelen zijn bestemd voor onder andere verbeteren bestaande OV voorzieningen, fietsvoorzieningen en verbeteringen bestaande spoorinfrastructuur zoals spoor verdubbeling Zevenaar-Didam. Ook is er in 2024 € 7,3 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van het project N786 reconstructie knooppunt Hoevelaken. De overige middelen zijn voor de dekking van de kapitaallasten van de geactiveerde investeringsprojecten.

Versterken van de (sociale en economische) bereikbaarheid in de 3 stedelijke netwerken

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 83,4 miljoen eind 2019 naar € 44,5 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door begrote uitgaven voor de aanleg van nieuwe fietsvoorzieningen zoals de snelle fietsroute ViA15, nieuwe fietsvoorziening Waalbrug en snelle fietsroute Cuijk. Daarnaast wordt deze daling veroorzaakt door reeds beschikbaar gestelde middelen voor verbeteren regionaal spoor zoals de Maaslijn en kwaliteitsverbeteringen Valleilijn.

Het saldo eind 2023 is bestemd voor de aanleg van een nieuw brugdek op de Rijnbrug bij Rhenen met aan beide zijden een fietspad en doortrekking tot aan de N320 in Kesteren (PS2018-725). Dit project start in 2022 en zal naar verwachting gereed zijn in 2025.

Versterken en benutten van de grootste (inter)nationale verbindingen

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 10,4 miljoen eind 2019 naar € 1,7 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door geraamde uitgaven voor onder andere het uitvoeren van diverse corridorprojecten en voor het uitvoeren van hoofdinfraprojecten zoals de spoorverbinding Arnhem-Duitsland en MIRT A2.

Het saldo eind 2023 bestaat ook uit budget voor het uitvoeren van deze projecten.

Ontsluiten van (basis)voorzieningen buiten de 3 stedelijke netwerken

Het saldo van de reserve van dit plandoel daalt van € 260,9 miljoen eind 2019 naar € 228,3 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de uitvoering van diverse grote infrastructurele projecten om de bereikbaarheid en/of leefbaarheid van enkele kernen te verbeteren zoals de N303 Rondweg Voorthuizen, N348 Rheden Traverse Dieren en N346 Schakel Achterhoek A1.

Het saldo eind 2023 bestaat uit middelen voor de uitvoering van deze grote infrastructurele projecten en uit middelen ter dekking van de kapitaallasten van de geactiveerde investeringsprojecten.

Nog beschikbaar te stellen regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt van € 148,1 miljoen eind 2019 naar € 228,1 miljoen eind 2023. Deze stijging wordt veroorzaakt door toegewezen middelen voor mobiliteitsprojecten door uw Staten bij de Midterm review 2015-2019 en de vanuit het Coalitieakkoord 2019-2023 Samen voor Gelderland toegevoegde middelen aan deze reserve.

Het saldo eind 2023 bestaat uit € 60 miljoen specifiek gereserveerde middelen voor mobiliteitsprojecten. Hiervan is inmiddels door uw Staten (PS2018-725) € 12 miljoen beschikbaargesteld voor Rijnbrug Rhenen. Daarnaast bestaat het saldo 2023 uit € 80 miljoen middelen welke uw Staten in de Midterm review 2015-2019 (PS2017-272) hebben bestemd voor mobiliteitsprojecten. Hiervan is inmiddels door uw Staten € 20 miljoen beschikbaargesteld voor Rijnbrug Rhenen (PS2018-725) en € 23,2 miljoen voor Lochem N346 Schakel Achterhoek-A1 (PS2018-702). De hiervoor genoemde beschikbaar gestelde bedragen worden in de Najaarsnota 2019 in meerjarig kader in de begroting opgenomen. Het restant van deze middelen zijn gereserveerd als garantstelling voor de tolopbrengst op de A15, kwaliteitsverbetering spoor Arnhem-Winterswijk, Investeringspakket 2020 en verder en Goederencorridors Oost en Zuidoost.

Daarnaast bestaat het saldo eind 2023 voor € 91,2 miljoen uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

5 | Regionale economie

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
Versterken MKB breed	74.392	51.427	32.799	16.854	14.387
Versterken werklocaties	8.083	4.515	4.678	5.086	6.305
Versterken partnerschap en uitvoering beleid	916	916	916	916	916
Maximaliseren benutten Europese programma's	11.993	9.224	6.798	4.219	1.771
Versterken buitenlandse betrekkingen en lobby	393	333	273	273	273
Met sport bijdragen aan een aantrekkelijk Gelderland	7.609	6.668	5.651	5.651	5.651
Nog beschikbaar te stellen middelen economie	12.608	22.608	33.908	45.108	56.908
Nog beschikbaar te stellen middelen Sport	0	0	0	0	0
Nog beschikbaar te stellen middelen Gezonde leefomgeving, voeding, sport en bewegen	9.300	9.300	9.300	9.300	9.300
saldo per 31-12	125.294	104.991	94.323	87.407	95.511

bedragen x € 1.000

Versterken MKB breed

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 74,4 miljoen eind 2019 naar € 14,4 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt doordat we lasten kennen voor reeds verplichte projecten op het gebied van Internationalisering, Arbeidsmarktbeleid, Innovatie en EFRO OP Oost 2014-2020.

Het grootste gedeelte van het saldo eind 2023 (€ 14,4 miljoen) is het restant van het Europese programma GO EFRO 2007-2013 (€ 11 miljoen). Dit bedraagt onder andere de risico reserve. We zijn voornemens om deze oude reserve later in 2019 af te wikkelen. Daarnaast is er nog € 2 miljoen beschikbaar voor sociale innovatie. Deze middelen zijn bij de Slotwijziging 2018 beschikbaar gesteld en zullen we bij de Najaarsnota 2019 gaan begroten in meerjarig kader. Daarnaast is er nog € 0,8 miljoen in de reserve voor de subsidie aan RCT Gelderland waarover u in januari 2019 (PS2018-849) besloten hebt.

Versterken werklocaties

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 8,1 miljoen eind 2019 naar € 6,3 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt doordat we lasten kennen voor reeds beschikte meerjarige herstructureringsprojecten.

Het saldo eind 2023 is € 6,3 miljoen. Ongeveer € 8,1 miljoen van dit saldo is bedoeld voor nieuwe projecten binnen het plandoel werklocaties. Dit saldo is relatief hoog omdat er jaarlijks € 1,3 miljoen wordt toegevoegd aan de reserve. Doordat we deze middelen inzetten voor nieuwe projecten, zijn de lasten op dit moment nog niet begroot. Wanneer hierover meer bekend is kunnen we pas de lasten begroten. Daarnaast is er een stelpost reserve Mens en middelen van circa +/- € 2 miljoen die we nog moeten invullen met vrijval van oude (subsidie)projecten binnen deze kerntaak (zie uitleg hierboven).

Versterken partnerschap en uitvoering beleid

Het saldo van de reserve voor dit plandoel eind 2023 bestaat voornamelijk uit budget voor het opstellen van ontwikkel- en financieringsprogramma's zoals

FoodValley 2030 en Eerbeek-Loenen 2030 (€ 0,9 miljoen). In de Najaarsnota 2019 zullen we het budget in meerjarig kader verhogen en loopt het saldo eind 2023 van de reserve voor dit plandoel naar verwachting naar nul.

Maximaliseren benutten Europese programma's

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 11,9 miljoen eind 2019 naar € 1,8 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de begrote uitvoeringskosten voor EFRO OP Oost 2014-2020 en het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3). Voor de uitvoering van POP3 hebben wij een beschikbaarstelling in deze Perspectiefnota opgenomen. Het saldo eind 2023 bestaat uit de resterende middelen voor de uitvoering van EFRO OP Oost 2014-2020

Versterken buitenlandse betrekkingen en lobby

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 0,4 miljoen eind 2019 naar € 0,3 miljoen eind 2023.

Het saldo eind 2023 bestaat uit de middelen die bij de Slotwijziging 2018 beschikbaar zijn gesteld voor Cofinanciering Europese projecten en Grenslandinstituut. We verwachten in de Najaarsnota 2019 de lasten hiervoor te begroten waardoor het saldo wordt verlaagd.

Met sport bijdragen aan een aantrekkelijk Gelderland

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 7,6 miljoen eind 2019 naar € 5,7 miljoen eind 2023.

Het saldo eind 2023 is met name bestemd voor onze bijdrage aan het WK Damesvolleybal 2022 (€ 4,3 miljoen). Voor het overige is het bestemd voor de beschikte en nog te beschikken subsidies zoals voor Sport & innovatie, Gelderse Sportfederatie en Open clubs en vitale sportparken.

Nog beschikbaar te stellen middelen Regionale economie

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt van € 12,6 miljoen eind 2019 naar € 56,9 miljoen eind 2023. De stijging komt doordat de toewijzing voor One Planet (PS2019-97) in jaarlijkse delen (2019 tot en met 2026) vanuit de Algemene dekkingsmiddelen aan de kerntaakreserve wordt toegevoegd. De middelen voor de subsidie voor 2019 tot en met 2022 worden echter in zijn geheel in 2019 beschikbaar gesteld (€ 38,7 miljoen).

Het saldo eind 2023 bestaat voor € 5,5 miljoen uit middelen voor een nieuw op te starten Start-Up fonds. In februari 2019 heeft u besloten (PS2019-48) deze middelen toe te wijzen. De verwachting is dat we later dit jaar nog terugkomen ter besluitvorming. Daarnaast zit er ultimo 2023 € 11,8 miljoen in dit plandoel vanwege de toewijzing One Planet in 2023 (jaar 5). Deze middelen zijn nog niet door uw Staten beschikbaar gesteld.

Tenslotte bestaat het saldo eind 2023 voor € 39,6 miljoen uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die in 2019 zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

Nog beschikbaar te stellen middelen Gezonde leefomgeving, voeding, sport en bewegen

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt in 2019 naar € 9,3 miljoen dit blijft tot eind 2023 gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

6 | Cultuur en erfgoed

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
We versterken het maken van cultuur, ontwikkelen van erfgoed en de beleving van cultuur en erfgoed	40.648	31.193	25.833	23.958	23.126
Nog beschikbaar te stellen middelen Cultuur en erfgoed	0	0	0	0	0
Nog beschikbaar te stellen middelen Cultuur	11.585	11.585	11.585	11.585	11.585
Nog beschikbaar te stellen middelen Erfgoed	9.710	9.710	9.710	9.710	9.710
saldo per 31-12	61.943	52.488	47.128	45.253	44.421

bedragen x € 1.000

We versterken het maken van cultuur, ontwikkelen van erfgoed en de beleving van cultuur en erfgoed

Het saldo van de reserve voor dit plandoel daalt van € 40,7 miljoen eind 2019 naar € 23,1 miljoen eind 2023. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt doordat we lasten kennen voor reeds beschikte subsidies in meerjarig kader.

Het saldo eind 2023 (€ 23,1 miljoen) is nagenoeg volledig verplicht en/of bestemd en zal grotendeels bij de Najaarsnota 2019 in meerjarig kader op de begroting worden geplaatst. Het betreft vooral de dekking van de afschrijvingslasten voor de renovatie van museum KAM (€ 2,2 miljoen) waarover u bij het vervolgvorstel Slotwijziging 2018 heeft besloten en de dekking voor het Uitvoeringsprogramma Cultuur en Erfgoed beleid 2017-2020: Beleef het mee! voor het jaar 2019 (€ 6,2 miljoen). Deze middelen zijn beschikbaar gesteld bij de Begroting 2019. We ontvangen jaarlijks een rijksbijdrage voor Monumentenzorg en een provinciale bijdrage voor cultuurhistorie. Voor de rijksbijdrage geldt verplichte co-financiering. In het saldo 2023 is € 12,7 miljoen aan meerjarige subsidieverplichtingen voor monumentenzorg en cultuurhistorie opgenomen. Een deel van de middelen zijn voor de afwikkeling van subsidies en het overige deel gebruiken we voor de uitvoering van het laatste jaar van het Uitvoeringsprogramma Cultuur en Erfgoed beleid 2017-2020. Bij de Najaarsnota 2019 plaatsen we de verwachten lasten in het betreffende jaar op de begroting.

Nog beschikbaar te stellen middelen Cultuur

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt in 2019 naar € 11,6 miljoen dit blijft tot eind 2023 gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

Nog beschikbaar te stellen middelen Erfgoed

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt in 2019 naar € 9,7 miljoen dit blijft tot eind 2023 gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

7 | Kwaliteit van het openbaar bestuur

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
Sterk provinciaal bestuur	755	755	755	755	755
Sterk bestuur in Gelderland	3.072	1.072	1.072	1.072	1.072
Nog beschikbaar te stellen middelen Goed bestuur veiligheid en handhaving	8.600	8.600	8.600	8.600	8.600
saldo per 31-12	12.427	10.427	10.427	10.427	10.427

bedragen x € 1.000

Sterk provinciaal bestuur

Het saldo van de reserves voor dit plandoel is gelijk van eind 2019 tot en met eind 2023.

Het saldo eind 2023 bestaat onder andere uit € 0,6 miljoen bestemd voor het Project Ariadne en uit € 0,15 miljoen voor het verwijderen van drugsafval.

Dit geld wordt bij Najaarsnota 2019 op de begroting geplaatst en loopt het saldo eind 2023 van de reserve voor dit plandoel naar verwachting naar nul.

Sterk Bestuur in Gelderland

Het saldo van de reserves voor dit plandoel daalt van € 3 miljoen eind 2019 naar € 1,1 miljoen eind 2023. Deze daling wordt veroorzaakt door het inzetten van middelen voor Bestuurskrachttrajecten (Voorjaarsnota 2017).

Het saldo eind 2023 bestaat onder andere uit € 0,6 miljoen bestemd voor het Bestuurskrachttraject West Betuwe dat doorloopt tot in 2023. De overige € 0,6 miljoen wordt in 2019 en 2020 ingezet voor de subsidieregeling Sterk Bestuur en de Gelderland Academie. Deze gelden worden bij Najaarsnota 2019 op de begroting geplaatst en loopt het saldo eind 2023 van de reserve voor dit plandoel naar verwachting naar nul.

Nog beschikbaar te stellen middelen Goed bestuur veiligheid en handhaving

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt in 2019 naar € 8,6 miljoen dit blijft tot eind 2023 gelijk.

Het saldo eind 2023 bestaat uit coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland 2019-2023 die zijn toegevoegd aan dit onderdeel. In de loop van de deze coalitieperiode zullen wij uw Staten hier voorstellen voor doen hoe dit in te zetten.

Mens en middelen

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
Mens en Middelen	15.021	15.691	14.725	12.410	13.049
saldo per 31-12	15.021	15.691	14.725	12.410	13.049
bedragen x € 1.000					

De reserve Mens en middelen is onderdeel van het bij de Begroting 2019 vastgestelde budget Mens en middelen voor deze coalitieperiode (2019-2023). Naar verwachting zal het saldo van deze reserve in 2023 naar nul toe lopen. Jaarlijks wordt de benodigde onttrekking aan de reserve gedaan afhankelijk van de, in dat jaar, voor de uitvoering van ons werk benodigde inzet van menskracht en middelen.

Algemene dekkingsmiddelen en overige

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
Algemene dekkingsmiddelen	208.920	210.956	217.442	225.474	242.957
saldo per 31-12	208.920	210.956	217.442	225.474	242.957
bedragen x € 1.000					

Het saldo voor dit reserveonderdeel stijgt van € 208,9 miljoen eind 2019 naar € 242,9 miljoen eind 2023.

Het saldo eind 2023 bestaat met name uit een bedrag van € 194 miljoen geblokkeerde reserves. Deze middelen zijn geblokkeerd conform het besluit wat uw Staten hebben genomen in de Kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen (PS2017-661). Het betreft middelen voor garantstellingen/leningen en deelname in het eigen vermogen van andere ondernemingen (aandelenkapitaal).

Tenslotte zijn in deze reserve de zogenoemde incidentele vrije ruimte middelen opgenomen, ongeveer € 48 miljoen ultimo 2023 (zie hiervoor ook het Financieel perspectief, onderdeel incidentele ruimte van deze Perspectiefnota). De vrije incidentele ruimte zal jaarlijks betrokken worden bij de integrale afwegingen van de perspectiefnota en begroting.

Reserve Stamkapitaal

	begroting 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023
Het saldo per 31-12 is als volgt opgebouwd:					
Algemene dekkingsmiddelen	2.724.171	2.724.171	2.724.171	2.724.171	2.724.171
saldo per 31-12	2.724.171	2.724.171	2.724.171	2.724.171	2.724.171
bedragen x € 1.000					

Het saldo van de reserve Stamkapitaal blijft van 2019 tot ultimo 2023 gelijk. Wel is de reserve in 2019 verlaagd met € 350 miljoen, dit ter dekking van het Coalitieakkoord 2019-2023 Samen voor Gelderland deze middelen zijn verdeeld over de verschillende bestemmingsreserves.

In de reserve Stamkapitaal zijn de middelen uit vermogensbeheer ondergebracht. Deze middelen zijn bijvoorbeeld weggezet bij het Rijk in het zogenoemde schatkistbankieren, obligaties, leningen aan decentrale overheden en hybride geldleningen aan de BNG. De opbrengsten van het vermogensbeheer verantwoorden wij in de incidentele vrije ruimte en betrekken wij bij integrale afwegingen die gehouden worden bij een Perspectiefnota en Begroting (zie hiervoor het Financieel perspectief, onderdeel incidentele ruimte van deze Perspectiefnota). In voorgaande jaren zijn aan een aantal langjarige opgaven incidentele middelen toegewezen. In beginsel dient op dit moment nagenoeg het gehele Stamkapitaal in stand te blijven, onder de huidige rentestanden en met de huidige uitgangspunten, om de huidige toewijzingen in toekomst te voorzien van dekking.

De reserve is ontstaan door de verkoop van het aandelenpakket NUON in 2009.

Beschikbaarstellingen en subsidiegrondslagen

Met zogenaamde toewijzingen geven uw Staten bestedingsrichtingen aan. U verwacht dan van ons voorstellen met een specifieke uitwerking van die toewijzingen; de beschikbaarstellingen. Zie ook het filmpje beschikbaarstellingen. Dit is één van de filmpjes waarmee we in het kort enkele belangrijke financiële begrippen uitleggen.

Beschikbare middelen kunnen via een opdracht of subsidie ingezet worden voor doelrealisatie. Voor begrotingssubsidies vragen wij uw Staten een juridische grondslag vast te stellen om een subsidie te verlenen; de subsidiegrondslagen.

Onze voorstellen voor deze beschikbaarstellingen en subsidiegrondslagen zijn hieronder opgenomen.

Ambitie 1 Samen voor Gelderland

Coalitieakkoord 2019-2023

Regio Deal Foodvalley en Agrifood 2030

Wij stellen uw Staten voor om € 6 miljoen beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Werkwijze Gelders bestuur van ambitie 1 Samen voor Gelderland. Meer informatie over deze beschikbaarstelling vindt u onder ambitie 3 Natuur en cultuur.

Uitvoeringskosten POP3

De programmering van het Europees Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3) voor de provincie Gelderland sluit aan op de provinciale doelen voor landbouw, natuur, water en gebiedsopgaven.

Concreet gaat het om innovatieve concepten en korte ketens landbouw, jonge landbouwers, kavelruil, verplaatsing glastuinbouwbedrijven, agrarisch waterbeheer, agrarisch natuur- en landschapsbeheer, blauwe diensten, biodiversiteit, KRW en LEADER-Achterhoek. POP3 beweegt daarbij steeds mee met nieuwe beleidsontwikkelingen. Zo is ingespeeld op het Koersdocument innovatie landbouw, de combinatie van EVZ met KRW, klimaatadaptatie en recent natuurinclusieve landbouw en klimaatmitigatie (Stallen van de toekomst).

Eind 2019 is naar verwachting bijna € 80 miljoen aan POP3-subsidies verleend inclusief cofinanciering van provincie, waterschappen en gemeenten (50%/50%). De genoemde bedragen zijn exclusief de POP-middelen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. De kosten voor de uitvoering agrarisch natuur- en landschapsbeheer worden gefinancierd uit het Natuurakkoord.

Het landelijke betaalorgaan voor POP3 is de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO). Dit betekent dat wij de aanvraag beoordelen en het RVO controleert en betaalt. Deze uitvoering POP3 in Gelderland is duurder dan voorzien. Oorspronkelijk is hiervoor € 7,5 miljoen beschikbaar gesteld

(Voorjaarsnota 2016) maar inmiddels wordt voorzien dat de kosten tot en met 2023 toenemen tot € 13,4 miljoen. Bij Najaarsnota 2017 en Begroting 2019 hebben wij u dit risico gemeld en hebben we aangegeven dat we u verder zouden informeren zodra de omvang van het tekort duidelijk is. De overschrijding van de kosten komt door een aantal factoren:

1. De controle POP3 is intensiever dan provinciale programma's (en andere EU-programma's)
2. Ten opzicht van de oorspronkelijke programmering in 2014 zijn er meer openstellingen met relatief kleinere aanvragen
3. Beoordeling van de subsidieaanvragen POP3 door provincie en controle en betaling door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO - Betaalorgaan POP) maakt de uitvoering relatief ingewikkeld.

Overigens werken provincie en RVO nauw samen om de uitvoeringskosten te beheersen en zo mogelijk te verminderen.

Wij stellen uw Staten voor om € 5,9 miljoen beschikbaar te stellen voor de uitvoeringskosten voor POP3 en dit als volgt te dekken:

- € 0,76 miljoen uit de middelen bestemd voor Werkwijze Gelders bestuur van ambitie 1 Samen voor Gelderland
- € 0,56 miljoen uit de middelen bestemd voor Klimaatadaptatie van ambitie 2 Duurzaam
- € 3,02 miljoen uit de middelen bestemd voor Landbouw van ambitie 3 Natuur en Cultuur
- € 1,56 miljoen uit de middelen bestemd voor Natuur en landschap van ambitie 3 Natuur en Cultuur.

Coalitieakkoord 2015-2019

Democratiefestival

Het Democratiefestival 2019 is een tweedaags festival op initiatief van het ministerie van BZK en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) dat plaatsvindt op 30 en 31 augustus 2019. Het doel is om 7.000 Nederlanders in contact te brengen rond maatschappelijke kwesties die hen bezig houdt. De locatie is in het Gelderse Veur-Lent (Nijmegen). De provincie Gelderland is gastheer. Via de gemeenten en de VNG wordt een zo goed mogelijke afspiegeling van de bevolking, persoonlijk, uitgenodigd voor het festival. Verschillende politici en bestuurders uit de Gelderse streken en Nederland(se provincies) doen mee aan het programma. Tijdens het festival staan onder andere verschillende burgerinitiatieven centraal.

De initiatiefnemers volgen hiermee Scandinavië en de Baltische Staten in het organiseren van een dergelijk festival. Het is de ambitie dat de Nederlandse variant uitgroeit tot de grootste jaarlijkse democratieviering in ons land.

Het festival heeft een nationaal profiel met nationale thema's. Aanleiding voor 2019 is het vieren van de invoering van het algemeen kiesrecht 100 jaar geleden. De thema's die centraal staan zijn: jeugd en onderwijs, werk en inkomen, gezondheid, samenleven en duurzaamheid. Beoogd wordt rondom de thema's interactieve programma's te organiseren. De programmering wordt verzorgd door verschillende partners: maatschappelijke instellingen, kennisinstituten, denktanks, cliëntenraden, vakbonden, politie, werkgeversorganisaties, justitie en defensie. Ze worden benaderd om een deel van het

programma voor hun rekening te nemen. De provincie Gelderland doet mee en verzorgt een deel van het inhoudelijke programma (Gelderland Academie, Gelderse streken, etcetera).

Naast deze bijdragen vragen BZK en VNG een bijdrage in de kosten. De verwachting is dat het festival tussen de € 850.000 en € 1 miljoen gaat kosten (locatie, horeca, communicatie, sprekers, organisatie, programmering, veiligheid, etcetera). BZK heeft circa € 750.000 ter beschikking gesteld. De initiatiefnemers vragen partners € 250.000 bij te dragen.

Wij stellen uw Staten voor om € 150.000 vanuit de toegewezen middelen van kerntaak 7 Kwaliteit van het openbaar bestuur beschikbaar te stellen voor het Democratiefestival 2019 binnen plandoel Sterk bestuur in Gelderland. Ook stellen wij uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met een maximum van in totaal € 150.000. De middelen zijn bedoeld voor het Democratiefestival dat plaatsvindt op 30 en 31 augustus 2019 op initiatief van het ministerie van BZK en de VNG.

Ambitie 2 Duurzaam

Coalitieakkoord 2019-2023

Uitvoeringskosten POP3

Wij stellen uw Staten voor om € 0,56 miljoen beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Klimaatadaptatie van ambitie 2 Duurzaam. Meer informatie over deze beschikbaarstelling vindt u onder ambitie 1 Samen voor Gelderland.

Coalitieakkoord 2015-2019

Keramische industrie

De vereniging Koninklijke Nederlandse Bouwkeramiek (KNB) behartigt de collectieve belangen van de Nederlandse keramische industrie. De sector omvat ondernemingen die in een industrieel proces de grondstof klei omzetten in een keramisch product, voornamelijk bedoeld voor toepassing in de bouw. De klei komt veelal uit de grote rivieren. Zodoende draagt deze branche ook bij aan de bevaarbaarheid van de waterwegen. Bouwmaterialen behoren tot de grootste grondstofstromen binnen Gelderland en zijn daarmee onderwerp voor circulaire economie. De bij KNB aangesloten fabrikanten produceren metselbaksteen, straatbaksteen, (poreuze) binnenmuursteen, keramische dakpannen, keramische wand- en vloertegels, keramische raamdorpels en sieraardewerk. De Nederlandse keramische industrie omvat 41 productielocaties, waarvan 20 in Gelderland. De keramische industrie verschaft werk aan circa 2.500 mensen en realiseerde in 2017 een omzet van € 500 miljoen. Energie is 30% van de productiekosten. De fabrieken gebruiken allemaal aardgas -

jaarlijks circa 170 miljoen m³ - en ontvingen in 2018 de brief van minister Wiebes dat zij haast moeten maken met alternatieven voor Gronings gas. Voor onderzoeken kunnen de fabrieken gebruik maken van de Stichting Technisch Centrum voor de Keramische Industrie (TCKI), een onafhankelijk onderzoeksinstituut, kenniscentrum en adviesbureau voor minerale grondstoffen en de daarmee geproduceerde bouwmaterialen.

Om bovenstaande redenen werken wij met de 20 Gelderse bedrijven en KNB aan een Gelderse verduurzamingsagenda 2030, met aandacht voor energie in circulaire economie. Vanwege hoge oventemperaturen (meer dan 1.000 graden) is elektrificatie voor slechts enkele stappen in het proces een mogelijk alternatief en zijn alleen biogas en waterstof duurzame alternatieven bij het bakproces. Omdat de grondstof tijdens het bakken met de brandstof reageert, betekent overschakelen naar een alternatieve brandstof mogelijk een product met andere eigenschappen. In het licht van onze gezamenlijke verduurzamingsagenda 2030 in wording, stellen wij voor om de branchevereniging KNB financieel te steunen bij een onderzoek naar elektrificatie en een onderzoek naar het effect van de duurzame alternatieven voor aardgas (in dit geval biogas en waterstof) op het eindproduct. Alle Nederlandse fabrikanten kunnen van de resultaten profiteren, het overgrote deel van deze fabrikanten is gevestigd in Gelderland. Elke fabrikant maakt voor zich uiteindelijk de vertaling naar hun eigen productielocatie, afhankelijk van de locatiespecifieke omstandigheden. Het TCKI voert de onderzoeken uit in opdracht van de KNB. De resultaten beïnvloeden ook de transitie naar de energie-infrastructuur: verzwaring elektriciteitsnet en/of nieuwe biogas- of waterstofleiding. Dit zijn ingrediënten voor de verduurzamingsagenda 2030.

De kosten voor dit onderzoek bedragen € 300.000. Wij stellen voor om 50% van de kosten met een maximum van € 150.000 te subsidiëren. De overige € 150.000 wordt gefinancierd door de leden van de KNB.

Wij stellen uw Staten voor om € 150.000 vanuit de toegewezen middelen van kerntaak 2 Milieu, energie en klimaat beschikbaar te stellen voor onderzoek naar duurzame alternatieven voor aardgas in de keramische industrie binnen plandoel Een energieneutraal Gelderland. Ook stellen wij uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de vereniging Koninklijke Nederlandse Bouwkeramiek met een maximum van in totaal € 150.000. De middelen zijn bedoeld voor onderzoek binnen de keramische industrie naar elektrificatie en naar het effect van de duurzame alternatieven voor aardgas (biogas en waterstof) op het eindproduct.

Innovatie- en energiefonds Gelderland - Duurzame Energievoorziening

Het Innovatie- en Energiefonds Gelderland (IEG) is in 2012 opgericht en gestart met een fondskapitaal van € 30 miljoen om enerzijds innovatieve bedrijven te ondersteunen (IEG Innovatie) en anderzijds om duurzame energievoorzieningen (IEG-DE) te financieren. Van deze € 30 miljoen was € 9 miljoen bedoeld voor IEG-DE. Inmiddels is het fondsvermogen voor duurzame energievoorzieningen gegroeid naar € 59 miljoen door verschillende stortingen, waarbij in 2016 de laatste storting is gedaan.

Het IEG-DE richt zich op investeringen in de duurzame energievoorziening van Gelderland, waaronder:

- opwekking van hernieuwbare energie
- realisatie van energiebesparing onder andere via ESCO's

- energie/warmte infrastructuur.

Met deze investeringen moet een bijdrage worden geleverd aan het doel om in 2050 energieneutraal te zijn en het tussendoel om in 2030 een CO₂-reductie te realiseren van 55%.

In de evaluatie van het Topfonds Gelderland (zie bijlage 4 van deze Perspectiefnota) en daarmee ook het deelfonds IEG-DE is gekeken naar de prestaties van het fonds. Hieruit blijkt dat het fonds de doelstellingen zoals benoemd in de investeringsinstructie wordt behaald. Het gaat dan bijvoorbeeld om een minimale energiebesparing dan wel duurzame energieopwekking van 30 TeraJoule per geïnvesteerde miljoen euro. 30 TeraJoule staat gelijk aan het gemiddeld energieverbruik per jaar van 500 à 600 woningen. Ook ten aanzien van de revolverendheid ligt het percentage boven de minimale 70%. Maar ook blijkt dat het IEG-DE een belangrijke rol speelt in relatie tot cofinanciers. Financiering vanuit het IEG-DE werkt 'drempelverlagend' voor cofinanciers.

Het fondsvermogen van € 59 miljoen zal naar verwachting in 2019 volledig gecommitteerd worden terwijl de pijplijn voor nieuwe energieprojecten goed gevuld blijft en naar verwachting ook in 2019 projecten kunnen worden gefinancierd. Daardoor zal het IEG-DE, zonder aanvullende voeding op korte termijn niet verder kunnen investeren wat tot vertraging leidt bij het realiseren van deze interessante projecten met een groot energiepotentieel. Met de aanvullende middelen kan het IEG ook invulling geven aan de wens om ook projecten te ondersteunen die betrekking hebben op energiebesparingen (zogenaamde 'achter de meter' projecten). Hierbij zal gekeken worden in welke mate deze projecten binnen de huidige reglementen kunnen worden gerealiseerd of dat op termijn daar voor aanpassingen nodig.

Wij stellen uw Staten voor om € 5 miljoen vanuit de toegewezen middelen van kerntaak 2 Milieu, energie en klimaat, plandoel Een energieneutraal Gelderland beschikbaar te stellen voor de agiostorting Topfonds ter aanvulling voor het Innovatie- en Energiefonds Gelderland BV (IEG BV). Dit bedrag wordt gedoteerd aan de geblokkeerde reserve in het begrotingsonderdeel Algemene dekkingsmiddelen conform de kadernota risicomanagement en weerstandsvermogen (PS2017-661). De storting in de geblokkeerde reserve voor deelnemingen bedraagt 100%.

Vouchers Groeiversneller Energie

De Groeiversneller Energie richt zicht op vroege fase ontwikkeling en financiering van duurzame energie initiatieven. Hiermee worden initiatiefnemers van kansrijke energieprojecten professioneel begeleid. Ook worden de slagingskansen en de financierbaarheid van projecten vergroot en projecten met in potentie een grote bijdrage aan de energietransitiedoelen geholpen om op te schalen. De uitvoering hiervan is belegd bij Oost NL (Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV). Bij het uitvoeren van de Groeiversneller Energie is het de rol van Oost NL om projecten actief te werven en te beoordelen. Daarbij wordt gekeken naar opschaalbaarheid en bijdrage aan energietransitie (CO₂-reductie potentieel) enerzijds en commerciële slagingskansen anderzijds. Dit leidt tot een nadere selectie van meest kansrijke cases. Vervolgens vindt intensieve begeleiding van deze projectcases plaats tot uiteindelijk investeringsrijpe businessplannen. Naast maatwerkondersteuning (bijvoorbeeld op het gebied van financiering, validatie van businesscases, organisatorische uitwerking en uitwerken marktstrategie) zoekt Oost NL samen met de initiatiefnemer actief naar mogelijkheden om het project te verrijken en op te schalen. Hierbij

kan gebruik worden gemaakt van een energievoucher ter waarde van maximaal € 10.000.

Het instrument is vanaf 2017 beschikbaar met 25 energievouchers. In 2018 zijn er 40 energievouchers beschikbaar gesteld voor de Groeiversneller Energie voor de jaren 2018 en 2019.

De vraag naar de energievouchers is echter dusdanig dat de beschikbare vouchers nagenoeg toegekend zijn. We hebben de Groeiversneller Energie geëvalueerd. Hieruit blijkt dat de Groeiversneller Energie een effectief instrument is om energieprojecten verder te helpen richting uitvoering. In deze Perspectiefnota is bij het onderdeel Onderwerpen ter kennisname binnen de Overige onderwerpen meer informatie opgenomen over deze evaluatie. Ook is in bijlage 2 de rapportage van de evaluatie bijgevoegd.

We willen daarom voor het restant van 2019 nog 20 energievouchers via Oost NL beschikbaar stellen om te zorgen dat initiatieven verder worden geholpen in hun ontwikkeling naar een financieerbaar project.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV met een maximum van in totaal € 0,2 miljoen. De subsidie is bedoeld voor het verstrekken van 20 aanvullende energievouchers. Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 2 Milieu, energie klimaat, plandoel Een energieneutraal Gelderland.

Smart Shared Green Mobility Hubs

In het project Smart Shared Green Mobility Hubs (eHUBS) van Interreg Noordwest-Europa gaat de gemeente Nijmegen (met gemeente Arnhem als sub-partner), samen met partners uit 5 Europese regio's, 92 eHUBS realiseren en een blauwdruk opstellen voor steden die eHUBS willen realiseren. Een eHUB is een plek in de stad die wordt ingericht voor elektrische deelmobiliteit en laadinfrastructuur. Afhankelijk van de locatie kunnen er ook koppelingen worden gelegd met andere vormen van vervoer, zoals het openbaar vervoer.

In de regio Arnhem-Nijmegen worden 13 eHUBS gerealiseerd met een aanbod van verschillende typen elektrisch vervoer zoals de e-fiets, -scooter en -auto. Het doel is dat de eHUBS bijdragen aan meer schone mobiliteit en betere doorstroming en bereikbaarheid doordat gebruikers minder hun eigen auto gebruiken omdat er goede alternatieven zijn. Nijmegen ziet dit onder andere als meerwaarde voor wijken waar geen openbaar vervoer (meer) beschikbaar is.

Naast de realisatie van de fysieke eHUBS wordt er kennis ontwikkeld, gedeeld en getest om te zorgen dat de eHUBS succesvol zijn. Een voorbeeld hiervan is de analyse van verschillende doelgroepen en wat werkt voor welke doelgroep, bijvoorbeeld via gedragsbeïnvloeding. De uitkomsten van deze analyse worden vervolgens getest op de eHUBS en verder ontwikkeld. Uiterlijk in januari 2022 worden alle resultaten van het project opgeleverd, inclusief de gerealiseerde eHUBS.

Als het project succesvol is, willen wij de blauwdruk van dit project gebruiken om de realisatie van eHUBS verder uit te rollen in andere gemeenten in Gelderland.

Met de realisatie van eHUBS draagt dit project bij aan het stimuleren van schoon vervoer en aan het vergroten van het aanbod deelmobiliteit. Ook helpen we hiermee de doorontwikkeling van eHUBS tot succesvolle en financieel rendabele locaties.

Gemeente Nijmegen is partner in het Interreg NWE-project. De totale projectomvang van het project bedraagt € 8,8 miljoen, waarvan € 675.000 bestemd is voor het project in Nijmegen en Arnhem. Het project wordt gefinancierd vanuit het Interreg North-West Europe programma. In dit programma is het percentage Europese subsidie 60%. Van provincie Gelderland wordt een bijdrage van maximaal € 135.000 gevraagd. De Interreg autoriteit heeft dit project in januari 2019 reeds goedgekeurd. We stellen voor om de kosten gemaakt vanaf 1 juli 2019 als subsidiabel aan te merken.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de gemeente Nijmegen met een maximum van in totaal € 135.000. De subsidie is bedoeld voor de cofinanciering van het Interreg NWE-project Smart Shared Green Mobility Hubs (eHUBS). Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 2 Milieu, energie klimaat , plandoel Een energieneutraal Gelderland.

Ambitie 3 Natuur en cultuur

Coalitieakkoord 2019-2023

Marketingcampagne toerisme in Gelderland

Marketingcampagnes zijn één van de speerpunten van het toerisme in Gelderland. Met deze campagnes wordt Gelderland zowel nationaal als internationaal op de kaart gezet. De marketingcampagnes voor het toeristisch seizoen 2020 starten al in november 2019. Dit betekent dat we in de zomer van 2019 starten met de voorbereiding van deze campagnes. Bij de voorbereiding kijken we ook naar destinatiemanagement, onze kwalitatieve ambitie en stellen we een raamwerk op met meetbare doelstellingen. Daarnaast bepalen we welk financiële instrument het beste bij de campagne past. In de Najaarsnota 2019 komen wij bij u terug voor de keuze voor het financiële instrument.

Wij stellen uw Staten voor om € 1,4 miljoen beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Recreatie en toerisme van ambitie 3 Natuur en cultuur. De middelen zijn bedoeld voor de campagne Gelderse Streken.

Regeling producties en festivals

Het programma Cultuur en Erfgoed kent een aantal regelingen die jaarlijks worden opengesteld. Dat gebeurt meestal aan het begin van het nieuwe jaar. Middelen hiervoor worden dan bij de begroting beschikbaar gesteld. Een uitzondering is de Regeling Producties en Festivals omdat deze aanvragers gebonden zijn aan het culturele seizoen. Voor hen is het nodig aan het begin te weten of ze in aanmerking komen voor subsidie. We stellen deze regeling daarom altijd open in september. Om dit voor 2020 opnieuw te kunnen doen, willen we hiervoor dezelfde middelen beschikbaar stellen als voorgaande jaren (€ 1.215.000). We geven daarmee uitvoering aan het laatste jaar van het programma Cultuur en Erfgoed en bieden de sector continuïteit.

We stellen uw Staten voor om € 1.215.000 beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Cultuur van ambitie 3 Natuur en cultuur. De middelen zijn bedoeld voor de Regeling Producties en Festivals. We kunnen dan in de zomer starten met de communicatie en voorbereiding van de openstelling van de

regeling in het najaar van 2019.

Archeologisch depot bodemvondsten

Op het gebied van archeologie en historisch erfgoed heeft de provincie de wettelijke taak om bodemvondsten te bewaren, te beheren en te ontsluiten. Museum Het Valkhof-Kam voert deze taken voor ons uit. Opslag van archeologische bodemvondsten vindt plaats op twee locaties, Bijsterhuizen en Dukenburgseweg. Deze voldoen niet aan de wettelijke vereisten en met de toename van het aantal bodemvondsten is er meer depotruimte nodig. De gemeente Nijmegen kampt voor hun eigen collectie met een zelfde probleem, daarom is gezocht naar een gezamenlijke oplossing. Deze is gevonden in aan- en verbouw van het (gemeentelijke) pand aan de Dukenburgseweg in Nijmegen tot een gezamenlijk depot. De totale kosten bedragen € 8,4 miljoen. Wij stellen voor dat de provincie hiervan € 4,3 miljoen bijdraagt.

We stellen uw Staten voor om € 4,3 miljoen beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Cultuur van ambitie 3 Natuur en cultuur. Daarnaast stellen wij voor een grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de gemeente Nijmegen met een maximum van in totaal € 4,3 miljoen. De middelen zijn bedoeld voor de aan- en verbouw van het archeologisch depot en om de aanbesteding hiervan na de zomer te kunnen starten.

Regeling functioneel gebruik erfgoed

Op 4 februari 2019 ging de regeling Functioneel gebruik erfgoed voor 2019 open. Er is voor € 27 miljoen aan aanvragen binnen gekomen. De regeling bepaalt dat projecten die als eerste binnenkomen, ook als eerste beoordeeld worden. De dag van binnenkomst is daarbij bepalend. Van alle projecten die op dezelfde dag binnenkwamen werd er door loting een volgorde bepaald. De beschikbare middelen werden aan de hand van deze volgorde beschikt over een deel van de projecten tot het subsidieplafond was bereikt. We willen de aanvragen die op de eerste dag van openstelling van de regeling binnen kwamen, die compleet waren en die door de loting niet in de beoordeling werden meegenomen alsnog kunnen beoordelen en honoreren als ze aan de voorwaarden voldoen. We stellen voor extra budget voor de regeling Functioneel gebruik erfgoed beschikbaar stellen. De aanvragen kunnen dan dit jaar worden beoordeeld en afgehandeld.

Wij stellen uw Staten voor om € 13,1 miljoen beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Erfgoed van ambitie 3 Natuur en cultuur. Met deze middelen kunnen aanvragen voor de regeling Functioneel gebruik erfgoed die op de eerste dag van openstelling van de regeling werden aangeleverd en die compleet waren te kunnen beoordelen en honoreren als ze aan de voorwaarden voldoen. Na de zomer komen we bij uw Staten terug om over de toekomst van de regeling met u in gesprek te gaan.

Greenport Gelderland

De Greenport Gelderland (voorheen Betuwse Bloem) is sinds 2006 actief. Het is een samenwerking tussen de bedrijven in het tuinbouwcluster, provincie

Gelderland, regionale overheden, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en het onderwijs uit het Gelderse Rivierengebied. Het is een netwerkorganisatie die als organisatievorm een stichting is en aangewezen is als uitvoerende Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB) in het kader van de Europese staatssteunregels. Door meer samenwerking wil de Greenport Gelderland de concurrentiepositie van de tuinbouw in het Gelders Rivierengebied verder versterken en laten uitgroeien tot een erkend en succesvol duurzaam tuinbouwcluster. Met de ondertekening van het Tuinbouwakkoord is Greenport Gelderland officieel onderdeel van het landelijk opererende Greenports Nederland. Op het landelijk niveau zijn met alle betrokken partijen, inclusief de Rijksoverheid afspraken gemaakt over de uitvoering van de Nationale Tuinbouwagenda 2019-2030. De ambitie van de Greenport Gelderland is om in 2030 tot de top drie tuinbouwregio's in Europa te behoren op het gebied van duurzaamheid en concurrentiekracht.

Eind 2019 loopt de subsidiëring van Greenport Gelderland af. Afspraak is om dergelijke organisaties minstens 6 maanden voor afloop duidelijkheid te geven over een voortzetting of beëindiging van de subsidierelatie. In het kader van het Tuinbouwakkoord hebben de provincie Gelderland en de Greenport Gelderland zich ook verbonden aan de uitvoering van de Tuinbouwagenda die tot 2030 loopt.

Wij stellen uw Staten voor om € 3.925.000 beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Landbouw van ambitie 3 Natuur en cultuur. Daarnaast stellen wij voor om de grondslag voor een subsidie vast te stellen aan Greenport Gelderland met een maximum van in totaal € 3.925.000. De subsidie is bestemd voor een jaarlijkse bijdrage van € 785.000 voor de periode vanaf 2020 tot en met 2024. Hiervan is € 360.000 per jaar voor de netwerkorganisatie en € 425.000 per jaar voor het Greenport Gelderland Innovatiefonds, waaruit verschillende innovatieve tuinbouwprojecten worden ondersteund. Er is gekozen voor een termijn van 5 jaar zodat een volgende coalitie de gelegenheid heeft om over de volgende termijn te besluiten.

Greenports NL

De Stichting Greenports NL is belast met de coordinatie van de uitvoering van de gezamenlijke Nationale Tuinbouwagenda 2019-2030. Op 14 maart hebben de provincie Gelderland en Greenport Gelderland het Tuinbouwakkoord mede ondertekend. Het Tuinbouwakkoord is een samenwerkingsakkoord tussen de landelijke Greenports, de minister van LNV en het tuinbouw bedrijfsleven. Op basis van het Tuinbouwakkoord conformeren alle partijen zich aan gezamenlijk op te stellen Uitvoeringsagenda voor de komende jaren. Daarin staat wat de sector gaat doen om de gemeenschappelijke doelen te bereiken. Deze doelen sluiten aan op de visie van het ministerie van LNV 'Waardevol en Verbonden' en het nationale 'Klimaatakkoord'.

Met de ondertekening van het Tuinbouwakkoord heeft de provincie ingestemd met een jaarlijkse bijdrage van € 113.000 voor de organisatiekosten van de stichting Greenports NL voor de jaren 2019 tot en met 2021. Met dit voorstel willen we de dekking voor 2020 en 2021 regelen. Voor 2019 zijn deze middelen eerder beschikbaar gesteld (zie Financiële ruimte), waarvoor deels een opdracht is verstrekt en voor het resterende bedrag van € 63.000 nu ook een subsidiegrondslag wordt gevraagd.

Wij stellen uw Staten voor om € 226.000 beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Landbouw van ambitie 3 Natuur en cultuur. Daarnaast stellen we uw Staten voor om de grondslag voor een subsidie vast te stellen aan Stichting Greenports NL van maximaal in totaal € 289.000 en deze beschikbaar te stellen voor de jaren: 2019 (€ 63.000), 2020 (€ 113.000) en 2021 (€ 113.000).

Regio Deal Foodvalley en Agrifood 2030

In het regeerakkoord voor de periode 2018-2022 heeft het Rijk € 950 miljoen vrijgemaakt voor de verwezenlijking van Regio Deals. Regio Deals hebben ten doel om een regionaal probleem op te lossen door het Rijk samen te laten werken met regionale, publieke en private partijen. Eén van deze deals betreft de Regio Deal Foodvalley en geeft een impuls aan onze ambities op gebied van de transitie van de landbouw, de samenwerking met partners rondom gebiedsagenda's, versterking van regionale clusters en op voeding gezondheid. De Regio Deal is opgebouwd langs drie sporen:

- **Spoor 1: versnelde transitie van de primaire sector**
De Regio Deal omvat de versnelling van de transitie van de huidige landbouw naar een toekomstbestendige, duurzame landbouw, opdat er op de lange termijn voldoende gezond voedsel tot onze beschikking is.
- **Spoor 2: gezonde voeding; van prille start tot oude dag**
Het doel van dit spoor is om mensen aan te zetten tot het eten van gezonder en duurzaam voedsel.
- **Spoor 3: versterking kennis- en innovatiecluster**
Het doel van dit spoor is de versterking van de kennis- en innovatie ecosystemen van Foodvalley en Utrecht door versterkte strategische samenwerking tussen de kennisinstellingen en bedrijven in beide ecosystemen en versnelde marktintroductie van baanbrekende innovaties rond de maatschappelijke uitdagingen op het gebied van landbouw, voedsel en gezondheid.

In bijlage 2 Toelichting Regio Deal Foodvalley en Agrifood 2030 gaan we uitgebreid in op deze sporen en de resultaten die wij willen bereiken. De gemeenten van de regio Foodvalley, de provincie Utrecht, het Rijk en wijzelf investeren gezamenlijk ruim € 75 miljoen om deze resultaten te bereiken. Onze gevraagde bijdrage in totaal is € 35,64 miljoen, waarvan € 18 miljoen gedekt is uit bestaande middelen (€ 17 miljoen voor World Food Center Experience en € 1 miljoen voor de versnelde transitie van de primaire sector). In het kader van deze Perspectiefnota 2020 willen we € 7,64 miljoen euro beschikbaar stellen, als onderdeel van de zogenaamde eerste tranche, en € 10 miljoen reserveren als onderdeel van de twee tranche. Voorwaarden voor het beschikbaar stellen van de eerste tranche is dat alle partners zich aan hun bijdragen committeren door het tekenen van de Regio Deal. We stellen voor om de toegewezen middelen beschikbaar te stellen in een tweede tranche op voorwaarde dat de overige partners hun bijdragen realiseren en de afgesproken resultaten worden behaald.

Het huidige organiserend vermogen van Foodvalley en Agrifood 2030 en de valorisatie infrastructuur is van belang voor de verdere ontwikkeling van de regio. We stellen voor om € 2,7 miljoen beschikbaar te stellen voor 2020 om vooralsnog het huidige niveau in stand te houden. Als we dat niet nu doen wordt het organiserend vermogen voortijdig afgebroken en dat is niet wenselijk gezien onze ambities uit het Coalitieakkoord 2019-2023 en die van de Regio Deal.

Wij stellen uw Staten voor om € 20,34 miljoen beschikbaar te stellen voor de Regio Deal Foodvalley en het organiserend vermogen Agrifood 2030 en dit als volgt te dekken:

- € 6 miljoen uit de middelen bestemd voor Werkwijze Gelders bestuur van ambitie 1 Samen voor Gelderland
- € 6,34 miljoen uit de middelen bestemd voor Landbouw van ambitie 3 Natuur en Cultuur
- € 2 miljoen uit de middelen bestemd voor Gezonde leefomgeving, voeding, sport en bewegen van ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend
- € 6 miljoen uit de middelen bestemd voor Economie van ambitie 5 Economie en mobiliteit.

Uitvoeringskosten POP3

Wij stellen uw Staten voor om € 3,02 miljoen beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Landbouw van ambitie 3, Natuur en cultuur en € 1,56 miljoen uit de middelen bestemd voor Natuur en landschap van ambitie 3 Natuur en cultuur (natuur en landschap) voor de uitvoeringskosten voor POP3. In totaal wordt dus vanuit ambitie 3 Natuur en cultuur € 4,58 miljoen beschikbaar gesteld. Meer informatie over deze beschikbaarstelling vindt u bij ambitie 1 Samen voor Gelderland.

Coalitieakkoord 2015-2019

Uitvoeringsagenda 'Beleef het in Gelderland' 2.0

Naar aanleiding van de beschikbaar gestelde middelen in de Voorjaarsnota 2018 voor de koers Beleef het in Gelderland is in samenwerking met de toeristische sector de koers verder uitgewerkt tot het uitvoeringsplan 2.0 (PS2019-328). In dit plan ligt de focus ligt op het versterken van de kwaliteiten in Gelderland in alle streken vanuit 3 sporen:

- bekend maken wat er te beleven is
- verbeteren van het toeristisch en recreatief aanbod
- samenwerken aan die thematische verhaallijnen die volgens de koersnotitie kansrijk zijn om in Gelderland te benutten en versterken.

Belangrijke accenten bij toerisme en recreatie zijn daarbij zorg voor duurzaamheid en het klimaat.

Voor de uitvoeringsagenda stellen wij hieronder 4 grondslagen voor. Deze grondslagen hebben betrekking op het spoor 'Verbeteren van het toeristisch en recreatief aanbod' uit het uitvoeringsplan 2.0.

Voor deze 4 grondslagen worden de kosten gemaakt vanaf 1 mei 2019 als subsidiabel aangemerkt.

Kwaliteitsimpuls gebied 'Gouden Ham'

De Gouden Ham in het Land van Maas en Waal is een uniek waterrecreatiegebied. De ligging van het gebied aan het water maakt het een populaire bestemming voor dagjesmensen en vakantiegangers. Door de jaren heen is er een slinger van recreatieve bedrijvigheid om de recreatieplas ontstaan. Echter, een gezamenlijke sfeer en het gevoel van uniformiteit en herkenbaarheid ontbreekt. Vanuit deze behoefte zijn er plannen gemaakt met een aantal grote ondernemers in de omgeving, de gemeente West Maas en Waal en het Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT) voor een kwaliteitsimpuls die ten goede komt voor het gehele gebied inclusief kleinere ondernemingen.

De activiteiten richten zich op drie punten:

- Het creëren van een periodieke winkelgelegenheid in het authentieke Hanzestadje Maasbommel.
- Het aanleggen van een wandelpromenade langs het water, met mogelijkheid deze periodiek te voorzien van (zomerse) activiteiten.
- Het realiseren van een gezamenlijke sfeer en gevoel van herkenbaarheid door het aankleden van de ruimte en verbindende activiteiten.

De kosten voor deze werkzaamheden bedragen € 120.000. Wij stellen voor om 50% van de kosten met een maximum van € 60.000 te subsidiëren.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland met een maximum van in totaal € 60.000. De subsidie is bedoeld voor het realiseren en organiseren van een kwaliteitsimpuls in de vernieuwing en versterking van het toeristisch aanbod in het gebied 'Gouden Ham' in het Land van Maas en Waal.

Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 3 Vitaal Platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden, plandoel Recreatie en Toerisme.

Green Key-keurmerk: aan de slag met verduurzamen toeristisch aanbod

De provincie, de Recron (belangenorganisatie vrijetijdsondernemers), Vitale vakantieparken Veluwe, Veluwe gemeenten, de Koninklijke Horeca Nederland en de Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit (KMVK) gaan een pilot uitvoeren voor het verduurzamen van het toeristisch aanbod met de aanpak volgens het Green Key keurmerk. Dit is het internationale keurmerk voor duurzame bedrijven in de recreatie- en vrijetijdsbranche en zakelijke markt. Ondernemers nemen maatregelen die onder meer het milieu sparen zonder dat gasten inleveren op comfort en kwaliteit en gaan een stap verder dan de wet- en regelgeving vereist. Het gaat hierbij om een alomvattend keurmerk voor deze specifieke branche met besparingen door middel van bijvoorbeeld circulaire economie, sociale inclusiviteit en energiebesparing. Op dit moment zijn er circa 600 ondernemers landelijk en circa 80 ondernemers in Gelderland met dit keurmerk. Doel is om met deze extra begeleiding het aantal van 80 in 2020 met minimaal 40 te verhogen.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit met een maximum van in totaal € 50.000. De subsidie is bedoeld voor het begeleiden en faciliteren van ondernemers naar een Green Key-keurmerk. Hiermee willen wij een extra impuls geven aan het realiseren van stappen in de verduurzaming van het toeristisch aanbod.

Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 3 Vitaal Platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden, plandoel Recreatie en Toerisme.

Ondernemers stimuleren met vernieuwen toeristisch aanbod

Om kwalitatieve groei, versterking en vernieuwingen in de branche van toerisme en recreatie te stimuleren is het voorstel om tien kleine praktische

vernieuwingen op gang helpen bij kleine tot middelgrote bedrijven. Daarbij willen we aansluiten op het bestaande programma De Groeiversneller. Het voorstel is om in aanvulling op de bestaande vouchers van de Groeiversneller, kleinere vouchers te verstrekken aan kleine tot middelgrote bedrijven ter bevordering van de kwaliteit van het toeristische aanbod. Dit zijn bedrijven in de toeristische branche met een omvang van tussen de 3 en 15 fte. Met bedrijven in toeristische branche worden bedoeld bed & breakfasts, vergader- en evenementenlocaties, buitensport, bungalowparken, culturele instellingen, groepsaccommodaties, hotels, natuurkampeerterreinen, kampeerbedrijven, restaurants, strandpaviljoens, zwembaden, wellness en sauna's. De vouchers zijn beschikbaar als de ondernemer één van de volgende doelen wil bereiken:

- de onderneming wordt duurzaam versterkt door in productontwikkeling aansluiting te vinden bij de Gelderse thematische verhaallijnen Kastelen en buitenplaatsen, Romeinen, Hanze
- de onderneming wordt versterkt door het verbreden van het aanbod voor meer doelgroepen dan de huidige doelgroepen van de ondernemer
- de onderneming wordt versterkt door het inschakelen van externe expertise voor het uitwerken van een actuele, nieuwe kwalitatieve groeistrategie voor het bedrijf.

Reguliere werkzaamheden en onderhoudswerkzaamheden zijn uitgesloten van cofinanciering. De vouchers bedragen maximaal € 5.000 en de ondernemer zorgt voor 50% cofinanciering. Voorbeelden van werkzaamheden waarvoor de vouchers kunnen worden ingezet zijn het maken van een bedrijfsstrategie, inhuren van expertise of het up-to-date maken van een onderneming conform de doelen zoals hierboven beschreven.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV met een maximum van in totaal € 55.000. De subsidie is bedoeld om kleinere en middelgrote ondernemers via kleine vouchers te stimuleren hun bedrijf te vernieuwen. Hiervoor wordt het instrument De Groeiversneller ingezet middels tien vouchers voor vernieuwende initiatieven door ondernemers in de recreatieve en toeristische branche.

Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 3 Vitaal Platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden, plandoel Recreatie en Toerisme.

Buren 625 jaar

In 2020 bestaat de stad Buren 625 jaar. Dit is de aanleiding voor de stichting Buren 625, gemeente Buren en het Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland om voor het eerst een samenhangend evenementenprotocol op te stellen om dit feest en toekomstige vieringen breder te benutten. Op deze wijze komt er op korte en lange termijn een impuls voor verbeteren van toeristische en recreatieve arrangementen. Dit draagt bij aan duurzame samenwerking en versterking van het toeristische aanbod in de regio Rivierenland. Specifiek levert dit in 2020 bijvoorbeeld arrangementenworkshops op voor bedrijven, samenwerking met Paleis Het Loo, communicatietools, kennisdeling en netwerkmomenten.

Ook is Buren, als geboorteplaats van Willem van Oranje, verbonden aan het thema 'Koninklijk'. Dit is één van de voor Gelderland belangrijke thematische verhaallijnen die worden benut voor het versterken van het toeristisch aanbod, zoals opgenomen in de Koers Beleef het in Gelderland (PS2018-238).

De kosten voor deze werkzaamheden zijn € 70.000. Wij stellen voor om 50% van de kosten met een maximum van € 35.000 te subsidiëren.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Buren 625 met een maximum van in totaal € 35.000. De subsidie

is bedoeld voor het opstellen van een regionaal te benutten evenementenprotocol, naar aanleiding van de viering van "625 jaar Buren" in 2020. Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 3 Vitaal Platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden, plandoel Recreatie en Toerisme.

Beheer Klompenpaden 2019

Er zijn in Gelderland ruim honderd 'Klompenpaden' van soms wel 16 kilometer lang. Deze paden lopen deels dwars door het boerenland en ze maken hiermee het buitengebied op een andere manier beleefbaar: je komt op plekken waar geen enkel pad komt. De Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) zorgt voor onderhoud en beheer van deze Klompenpaden. Dit houdt onder andere in het maaien van het pad en het onderhoud van borden en hekjes. Dit onderhoud kost jaarlijks ruim € 200.000. Jaarlijks worden er enkele nieuwe Klompenpaden in de provincie Gelderland geopend. Het aantal mensen dat op de paden loopt neemt gestaag toe.

Wij zijn van mening dat het beheer en onderhoud van deze Klompenpaden kostendekkend moet zijn. De paden worden door steeds meer mensen belopen en er zijn ook ondernemers bij de paden betrokken. Wij stellen daarom voor om in 2019 bij te dragen aan het onderhoud en beheer van deze paden. Deze bijdrage gaat uit van een cofinanciering van 50%.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Landschapsbeheer Gelderland met een maximum van in totaal € 100.000. De subsidie is bedoeld voor het onderhoud en beheer van de Klompenpaden in Gelderland in 2019. De kosten gemaakt vanaf 1 januari 2019 zijn subsidiabel.

Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 3 Vitaal Platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden, plandoel Recreatie en Toerisme.

World Food Center Experience

De Stichting World Food Center Experience is in 2019 opgericht door provincie Gelderland en de gemeente Ede. Het doel van de stichting is om een World Food Center Experience te creëren en in stand te houden met een (inter)nationale uitstraling waar het belang van voeding en de werking van de voedselketen op een transparante, uitdagende, inspirerende en interactieve manier is te zien en te beleven. De Stichting doet dit door in de Mauritskazerne in Ede een fysieke plek te ontwikkelen waar cultuur(historie), educatie en entertainment samenkomen: de World Food Center Experience. Deze Experience moet substantiële bezoekersaantallen gaan trekken vanuit alle lagen van de bevolking. De jeugd vormt een belangrijke doelgroep. Op haar eigen wijze draagt de World Food Center Experience bij aan de transitie naar duurzamere en gezondere voedselconsumptie. Bij de oprichting van de stichting hebben zowel provincie Gelderland als de gemeente Ede, onder voorwaarde dat ook het Rijk € 5 miljoen bijdraagt, een bedrag beschikbaar gesteld voor de realisatie van de World Food Center Experience (PS2019-71).

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting World Food Center Experience met een maximum van in totaal € 17 miljoen. De subsidie is bedoeld voor het creëren en in stand te houden van een World Food Center Experience met een (inter)nationale uitstraling waar

het belang van voeding en de werking van de voedselketen op een transparante, uitdagende, inspirerende en interactieve manier is te zien en te beleven. Het bedrag dekken wij voor € 15 miljoen uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer, plandoel doorontwikkelen van de 6 gebiedsopgaven en voor € 2 miljoen uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 5 Regionale Economie, plandoel Versterken MKB-breed.

Actieplan 100.000 bomen voor CO2 van landschapsbeheer

Het actieplan van Stichting Landschapsbeheer Gelderland komt neer op het planten van 100.000 bomen en struiken in 2019 in Gelderland om CO2 vast te leggen. Uitvoering wordt ingevuld door breed te werven bij bewoners en grondeigenaren in Gelderland middels specifieke acties en daarnaast actief in te zetten op samenwerking met partners om ook via hen bomen en struiken aan te planten.

Het actieplan is laagdrempelig, vrijwillig en met een brede maatschappelijke betrokkenheid. Het actieplan heeft CO2 vastlegging als primair doel, maar realiseert meerdere provinciale doelen. De aanplant van 100.000 bomen en struiken levert ook een positieve bijdrage aan de biodiversiteit, de herkenbaarheid van het landschap en de cultuurhistorische- en de belevingswaarden.

Er worden 100.000 bomen en struiken geplant, dat is vergelijkbaar met ongeveer 20 hectare bos. In de Begroting 2019 is voor het intensiveringsproject 'Extra bos' vanuit de agenda Klimaat en Energie (motie 18M38) € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. Deze subsidiegrondslag is onderdeel van dit project.

Naast de uitvoering van dit actieplan, werkt de provincie binnen dit intensiveringsproject aan het realiseren van nieuwe klimaatbossen.

De totale projectkosten van het actieplan bedragen € 200.000. Voor het zoeken naar geschikte locaties voor de aanplant en het werven van deelnemers is een opdracht verleend aan de Stichting Landschapsbeheer Gelderland van € 50.000. De volgende stap is de uitvoering van het actieplan, het planten van 100.000 bomen en struiken in het plantseizoen 2019/2020.

Wij stellen u Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Landschapsbeheer Gelderland met een maximum van in totaal € 150.000. De subsidie is bedoeld voor de uitvoering van het actieplan, de aanplant van 100.000 bomen en struiken. Het bedrag dekken we uit de beschikbaar gestelde middelen van Kerntaak 3 Vitaal platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden, plandoel Beheren en beschermen.

Diverse subsidies cultuur en erfgoed

In onderstaand overzicht hebben wij de bedragen op een rij gezet voor de verschillende cultuur- en erfgoed organisaties in 2020. Ook een aantal festivals en evenementen, de regioarcheologen, Cultuurmij Oost en Omroep Gelderland horen bij de activiteiten en organisaties die we tot de Gelderse culturele basis rekenen en die een jaarlijkse bijdrage van de provincie ontvangen. Voor enkele activiteiten is een afzonderlijke toelichting en/of subsidiegrondslag opgenomen.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de organisaties in onderstaande tabel met de hierbij genoemde bedragen voor het jaar 2020. Deze subsidies bedragen in totaal maximaal € 17,6 miljoen. De subsidie is bedoeld voor uitvoering van de met betreffende organisatie afgestemde activiteiten en doelstellingen. Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 6 Cultuur en Erfgoed.

Subsidieren culturele organisaties

Instellingen / festivals	Subsidiebedrag 2020
Oostpool	266.000
Introdans	551.000
Kwatta	482.000
De Nieuwe Oost	482.000
Stichting Symfonische Voorziening Landsdeel Oost*	950.000
Nationale Jeugd Orkesten Nederland, inclusief Muziekszomer**	233.000
Ereprijs	187.000
Bibliotheek Arnhem onderdeel Gelderland Bibliotheek	374.000
Bibliotheek Arnhem onderdeel Plusbibliotheek	529.000
Biblioservice Gelderland (Rijnbrink)	5.676.000
Stichting Sonsbeek Internationaal	150.000
Festival Gebroeders van Limburg	45.000
Festival Go Short	89.000
Festival Music Meeting	93.000
Biënnale Gelderland	62.000
Erfgoed Festival	63.000
Stichting Monumentenwacht	910.000
Stichting Gelders Restauratiecentrum	359.000
Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen	1.018.000
Stichting Oude Gelderse kerken	154.000
Gelders Genootschap	179.000
Regio archeologen: per aanvrager maximaal € 20.000	140.000
Aanvragers (pen voerende partijen)	
<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Arnhem • Gemeente Barneveld • Gemeente Apeldoorn • Omgevingsdienst Rivierenland • Gemeente Zutphen • Regio Noord Veluwe 	

• Gemeente Nijmegen	
Gelders Archief: Audiovisueel Archief Gelderland	108.000
Erfgoed Gelderland, inclusief museum dag, archeohotspots en hoogleraar Gelderse geschiedenis	1.174.000
Cultuur Oost ondersteuning, inclusief Kunstbende	2.082.000
Omroep Gelderland	1.250.000
bedragen afgerond op duizendtallen	

* Voor de Stichting Symfonische Voorziening Landsdeel Oost heeft u in de Begroting 2019 besloten jaarlijks een bijdrage van € 950.000 beschikbaar te stellen, ingaande per september 2019. Omdat het om een structurele bijdrage gaat en we deze bijdragen jaarlijks voor de instellingen tegelijk beschikbaarstellen, nemen we die voor de symfonische voorziening hier in mee.

** Het Nationaal Jeugd Orkest fuseerde 15 februari 2019 met het Jeugdorkest Nederland. Samen vormen zij nu de Nationale Jeugdorkesten Nederland en kunnen zij het aanbod voor muzikaal talent verder versterken. Wij willen hier aan bijdragen en stellen hiervoor per 2020 jaarlijks € 20.000 extra beschikbaar. Afspraken hierover worden met de jaarlijkse subsidieaanvraag gemaakt. De jaarlijkse subsidie voor het (voormalig) Nationaal Jeugd Orkest bedroeg € 212.949. Met de € 20.000 extra wordt dit € 232.949 voor de Nationale Jeugdorkesten Nederland.

Opdracht Museum Het Valkhof-Kam

Bij Museum Het Valkhof-Kam zijn de volgende wettelijke taken van de provincie neergelegd: beheer van het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten en ontsluiting van de Provinciale archeologische collectie. Voor het uitvoeren van deze wettelijke taken ontvangt Museum het Valkhof-Kam van ons jaarlijks een bijdrage in de vorm van een subsidie. In Voorjaarsnota 2018 hebben wij bij de Overige onderwerpen aangekondigd dat wij deze subsidie in de toekomst in de vorm van een opdracht beschikbaar gaan stellen. Op dat moment was nog niet duidelijk wanneer de overgang van een subsidie naar een opdracht plaats zou vinden. Uw Staten hebben daarom in de Voorjaarsnota 2018 nog een grondslag vastgesteld voor een subsidie van € 1.471.000 aan Museum Valkhof-Kam voor de uitvoering van deze wettelijke taken in 2019. Inmiddels is duidelijk dat wij vanaf 1 januari 2019 de bijdrage in de vorm van een opdracht beschikbaar stellen, waardoor deze grondslag kan vervallen.

Wij stellen uw Staten voor de subsidiegrondslag voor Stichting Museum het Valkhof-Kam van € 1.471.000 (onderdeel van besluit 67 van de Voorjaarsnota 2018) in te trekken.

Projecten in het kader van Het Verhaal van Gelderland

In het kader van Het Verhaal van Gelderland, voert Erfgoed Gelderland projecten uit om musea en andere organisaties uit de erfgoedsector te ondersteunen in het bereiken en (actief) betrekken van bewoners van Gelderland.

Schatkamers

In 2018 werd gestart met 'Schatkamers', een project voor interactieve digitale toepassing van collectiestukken van de Gelderse musea. Om een digitale omgeving hiervoor te ontwikkelen werd in 2018 aan Erfgoed Gelderland een opdracht verstrekt. Vanaf 2019 kan Erfgoed Gelderland de Schatkamers gebruiken om hiermee een breed publiek bereiken. Wij willen hiervoor in 2019 een subsidie beschikbaar stellen. Op het vervolg van het project vanaf 2020, komen we met de Begroting 2020 bij uw Staten terug.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Erfgoed Gelderland met een maximum van in totaal € 70.000 voor het jaar 2019. De subsidie is bedoeld om met interactieve digitale toepassingen een breed publiek te betrekken bij collectiestukken van de Gelderse musea. De kosten gemaakt vanaf 1 januari 2019 zijn subsidiabel. Het bedrag dekken wij uit de beschikbare middelen van kerntaak 6 Cultuur en Erfgoed, plandoel Wij versterken het maken van cultuur, ontwikkelen van erfgoed en de beleving van cultuur en erfgoed.

Erfgoedvrijwilligers

In de tweede helft van 2019 starten we met een project om erfgoedvrijwilligers samen te brengen en te ondersteunen. Een stevig netwerk en leren van elkaar zijn belangrijke doelen van dit project. Daarnaast zal een passend scholingsaanbod met onder meer workshops en snuffelstages bij erfgoedinstellingen aangeboden worden. Om met dit project te starten, nemen we een grondslag op voor een subsidie aan Stichting Erfgoed Gelderland. Op een mogelijk vervolg van het project komen we met de Begroting 2020 bij uw Staten terug.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Erfgoed Gelderland met een maximum van in totaal € 25.000 voor het jaar 2019. De subsidie is bedoeld voor het vormgeven van het vrijwilligersnetwerk met netwerkdagen, publiciteit en begeleiding en voor scholingsaanbod in de vorm van onder meer workshops en snuffelstages. De kosten gemaakt vanaf 1 juli 2019 zijn subsidiabel. Het bedrag dekken wij uit de beschikbare middelen van kerntaak 6 Cultuur en Erfgoed, plandoel Wij versterken het maken van cultuur, ontwikkelen van erfgoed en de beleving van cultuur en erfgoed.

Musical Elisabeth

In juni 2017 organiseerde productiebedrijf Stage Entertainment International in samenwerking met de gemeente Apeldoorn en paleis het Loo de musical Elisabeth. Op meerdere dagen was in juni 2017 een openluchtvoorstelling van de musical te zien. De musical droeg bij aan de promotie van Gelderland. Voor het organiseren en opvoeren van de musical hebben uw Staten bij de behandeling van de Slotwijziging 2016 besloten een subsidie van € 75.000 aan de gemeente Apeldoorn beschikbaar te stellen. Vanwege de promotieactiviteiten blijkt een opdracht nu een passender instrument dan een subsidie, het bedrag is niet veranderd. Wij stellen uw Staten daarom voor om de subsidiegrondslag uit besluit 11 van de Slotwijziging 2016 van € 75.000 in te trekken.

Ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend

Coalitieakkoord 2019-2023

Extra middelen Leefbaarheidsalliantie

In de Perspectiefnota 2020 die uw Staten op 4 juni 2019 hebben ontvangen heeft u kunnen lezen dat wij voorstellen om de activiteiten van de Leefbaarheidsalliantie voort te zetten voor de periode 1 januari tot 1 juli 2020. Wij stellen uw Staten voor om hiervoor nog extra € 700.724 beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Leefbaarheid, sociale cohesie en voorzieningenniveau in wijken en dorpen van ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend.

De toelichting en de grondslag vindt u onder het kopje Leefbaarheidsalliantie onder Coalitieakkoord 2015-2019.

Ondersteuning bewonersinitiatieven en gemeenschapsvoorzieningen

Tot en met december 2019 werkt het programma Leefbaarheid met twee subsidieregelingen die bedoeld zijn om de leefbaarheid in Gelderland verder te versterken. Het gaat hierbij om een regeling voor de ondersteuning van bewonersinitiatieven op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang en een regeling ten behoeve van aanpassingen gemeenschapsvoorziening. Met deze laatste regeling kunnen gemeenschapsvoorzieningen toekomstbestendig gemaakt worden door verduurzamingsmaatregelen uit te voeren, de toegankelijkheid te verbeteren en gebouwen geschikt te maken voor nieuwe activiteiten. Beide regelingen zijn in juni 2019 vrijwel uitgeput. Omdat het thema leefbaarheid in de nieuwe coalitieperiode zowel inhoudelijk als financieel terug komt willen we deze regelingen continueren. en uw Staten voorstellen om in totaal € 700.000 beschikbaar te stellen om de plafonds van deze regelingen op te gaan hogen.

Wij stellen uw Staten voor om € 700.000 beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Leefbaarheid, sociale cohesie en voorzieningenniveau in wijken en dorpen van ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend. De middelen zijn bedoeld om de subsidieplafonds van beide regelingen van Leefbaarheid te verhogen.

Gelders Sportakkoord

Gelderland heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot de sportprovincie van Nederland. Het huidige programma sport loopt eind dit jaar af. Ook de komende vier jaar hebben we als provincie weer een stevige ambitie op het gebied van sport. De uitwerking van onze ambities in concrete beleidsdoelen en prioriteiten willen we samen met onze partners van het Gelders Sportakkoord doen. Met elkaar kunnen we de verbindende kracht van sport optimaal realiseren. Bij de herijking van het Gelders Sportakkoord betrekken we de ambities zoals aangeven in het Coalitieakkoord op het gebied van sport, gezondheid, leefbaarheid en recreatie en toerisme. Wij stellen uw Staten voor om € 100.000 beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Gezonde leefomgeving, voeding, sport en bewegen van ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend. De middelen zijn bedoeld voor de uitwerking van deze herijking.

Regio Deal Foodvalley en Agrifood 2030

Wij stellen uw Staten voor om € 2 miljoen beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Gezonde leefomgeving, voeding, sport en bewegen van ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend. Meer informatie over deze beschikbaarstelling vindt u bij ambitie 3 Natuur en cultuur.

Coalitieakkoord 2015-2019

Gebiedsopgave Achterhoek

In het Statenvoorstel Gebiedsopgave Achterhoek (PS2018-332) hebben uw Staten € 1,5 miljoen toegewezen aan het doel Wonen.

Wij stellen nu voor om deze middelen beschikbaar te stellen ten behoeve van de op te stellen regiodeal tussen het Rijk, de provincie Gelderland en de regio.

Wij denken hierbij vooral aan de uitwerking van Smart Living. Het geven van een kwaliteitsimpuls in de bestaande woningvoorraad met betrekking tot bijvoorbeeld verduurzaming, levensloopbestendigheid en aardgasvrij. Tevens kijken we naar het toevoegen van woningen voor de urgente woningbehoefte, onder andere door:

- het transformeren van leegstaand vastgoed
- het realiseren van nieuwe woonconcepten
- het voorsorteren op een sloopprogramma
- (financieel) instrumentarium om overmatige leegstand van woningen op de langere termijn te voorkomen.

Wij stellen uw Staten voor om € 1,5 miljoen vanuit de toegewezen middelen van kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer beschikbaar te stellen voor het doel Wonen binnen het plandoel Doorontwikkelen en programmeren van de 6 gebiedsopgaven.

Leefbaarheidsalliantie

De Leefbaarheidsalliantie, bestaande uit Spectrum, Zorgbelang, Plattelands Jongeren Gelderland en de vereniging voor Dorpen en Kleine Kernen, ondersteunt bewonersinitiatieven die de leefbaarheid in dorpen en wijken bevorderen. Op 28 september 2016 (PS2016-566) en op 24 mei 2017 (PS2017-189) hebben Provinciale Staten besloten een éénmalige projectsubsidie aan deze organisaties te verlenen voor de periode 2017 tot en met 2019.

Wij stellen uw Staten voor om deze activiteiten voort te zetten voor de periode 1 januari 2020 tot 1 juli 2020. Deze activiteiten passen binnen de doelen van de visie Leefbaarheid en het nieuwe Coalitieakkoord. In de tussenliggende periode kunnen we op zorgvuldige wijze tot nieuwe afspraken met deze partijen komen. De benodigde bedragen dekken wij door € 1,2 miljoen uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer, plandoel Leefbaarheid vergroten door de samenhang in de samenleving te bevorderen en € 700.724 uit de middelen bestemd voor Leefbaarheid, sociale cohesie en voorzieningenniveau in wijken en dorpen van ambitie 4 Gezond, veilig, schoon en welvarend van het Coalitieakkoord 2019-2023 Samen

voor Gelderland. Wij stellen uw Staten voor om:

- een grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Vereniging Dorpshuizen en Kleine Kernen Gelderland met een maximum van in totaal € 145.500
- een grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Spectrum, partner met elan met een maximum van in totaal € 1.089.650
- een grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Zorgbelang Inclusief met een maximum van in totaal € 563.584
- een grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Vereniging Plattelandsjongeren Gelderland met een maximum van in totaal € 101.990.

Stichting Hope XXL

Op 10 mei 2017 hebben uw Staten ingestemd met het voorstel (PS2017-189) om € 698.000 beschikbaar te stellen voor een periode van drie jaar voor politieke jongerenparticipatie (jongeren & democratie). Eerder zijn uit deze middelen bijvoorbeeld een meerjarige subsidie aan ProDemos verstrekt voor het organiseren van educatieve programma's in het Huis der Provincie. Ook is een deel van de middelen besteed aan activiteiten rondom de verkiezingen, zoals de bouw van een escaperoom. Na deze subsidiegrondslag zijn deze middelen nagenoeg besteed.

In Gelderland zet de jongerenorganisatie Stichting Hope XXL zich in om het welzijn van de mensen in Gelderland naar een 8 te brengen. Dit doen zij door middel van 80 projecten, waarbij zij samenwerken met een vrijwilligerspool van jongeren en verschillende scholen in Gelderland. Veel van deze projecten hebben een politiek aard zoals de Nacht van Acht, waarbij jongeren uit acht Gelderse gemeentes een nacht lang in het Huis der Provincie debatteren en werken aan maatschappelijke casussen. Daarnaast zijn er projecten waarin jongeren veel gesprekken voeren met gemeenten, waardoor zij zich leren te bewegen in een politieke organisatie.

Wij stellen uw Staten voor om een grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Hope XXL met een maximum van € 50.000. De subsidie is bedoeld voor de uitvoering van activiteiten in tweede helft van 2019 en de eerste helft van 2020 die onderdeel zijn van de 80 projecten van Stichting Hope XXL om het welzijn van mensen in Gelderland te verbeteren. Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer, plandoel Leefbaarheid vergroten door de samenhang in de samenleving te bevorderen.

Gelderse Sport Federatie

Aan de Stichting Gelderse Sport Federatie (GSF) is over de jaren 2017, 2018 en 2019 subsidie verleend voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van het programma Gelderland Sport!. Daarbij is een koers ingezet naar meer verzelfstandiging, waarbij de afgelopen jaren de subsidie gefaseerd is gehalveerd naar uiteindelijk € 0,6 miljoen per jaar vanaf 2018. Het programma Gelderland Sport! loopt door tot 1 januari 2020.

Vanwege activiteiten uit het programma Gelderland Sport!, die in 2020 nog inzet verlangen, vragen wij uw Staten akkoord te gaan met een verlenging van de bestaande subsidierelatie met een half jaar, tot en met juni 2020. Wij gaan op basis van het nieuwe Coalitieakkoord met de GSF in overleg om te bespreken wat de consequenties van het Coalitieakkoord zijn voor een eventueel vervolg op de subsidierelatie. Mocht deze een afbouw van de subsidie impliceren, heeft de instelling met de beperkte verlenging, gemeten naar maatstaven van zorgvuldigheid, voldoende tijd om zich daarop in te stellen.

De activiteiten van de GSF richten zich in 2020 op:

- side events bij - grotendeels mede met middelen van onze provincie mogelijk gemaakte – sportevenementen zoals “the road naar European Company Games 2021” en de verbinding van 24 gemeenten aan het WK volleybal 2022
- het ondersteunen van het netwerk van het Gelders Sportakkoord
- de opzet en organisatie van een eventueel nieuw themajaar
- de borging van het huidige themajaar Sport & Voeding
- en de afronding en borging van lopende activiteiten zoals: aangepast sporten, routenetwerken, sportieve buitenruimten, open clubs en vitale parken.

De subsidie past binnen de staatssteunregels, omdat de activiteiten aangewezen zijn als dienst van algemeen economisch belang.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de Stichting Gelderse Sport Federatie van in totaal maximaal € 300.000 voor de periode 1 januari 2020 tot 1 juli 2020. De subsidie is bedoeld voor de realisatie en borging van doelstellingen en resultaten van het programma Gelderland Sport! zoals hierboven in activiteiten staat beschreven. Dit bedrag dekken wij vanuit de beschikbare middelen binnen kerntaak 5 Regionale Economie, plandoel Met sport bijdragen aan een aantrekkelijk Gelderland.

Topsport Gelderland

In onze pijler Sportieve kracht van sport van het programma Gelderland Sport! streven wij naar een optimale beweegomgeving voor ieder kind om zijn of haar sporttalent te ontdekken en te ontwikkelen. Daarbij willen we talenten met meer dan gemiddelde aanleg de kans bieden door te groeien naar de top. Hiervoor is in de afgelopen jaren in Gelderland verder gewerkt aan een goed functionerende structuur voor talentontwikkeling, waarin jaarlijks tussen de 600 en 700 sporttalenten, ook met een beperking, worden begeleid en ondersteund. Bij de realisering hiervan speelt de stichting Topsport Gelderland een belangrijke rol, door het bieden van maatschappelijke en sportieve begeleiding aan jonge talentvolle sporters.

In dit kader hebben uw Staten voor de periode 2017-2019 voor de stichting Topsport Gelderland een begrotingssubsidie van jaarlijks € 320.000 beschikbaar gesteld. Deze periode, en de hiervoor beschikbare middelen, loopt af op 31 december 2019. Wij gaan op basis van het nieuwe Coalitieakkoord met Topsport Gelderland in overleg om te bespreken wat de consequenties van het Coalitieakkoord zijn voor een eventueel vervolg op de subsidierelatie. Om de stichting ten behoeve van de bedrijfsvoering (personeel/organisatie) een voldoende redelijke termijn te bieden om te anticiperen op eventuele continuering, dan wel afbouw of stopzetting van de subsidie in de nieuwe programmaperiode, stellen wij uw Staten voor om de lopende periode met een half jaar te verlengen tot en met juni 2020. De budgettaire dekking hiervoor wordt gevonden door herprioritering van middelen binnen het programma Gelderland Sport! De stichting Topsport Gelderland verlengt hiervoor haar activiteitenprogramma met een half jaar en zal in 2020 in dit kader extra activiteiten uitvoeren.

Haar inzet in deze periode is gericht op:

- bijdragen aan de persoonlijke en sportieve ontwikkeling van Gelderse talenten
- overdragen van kennis en expertise ten behoeve van Regionale TrainingsCentra (bondsprogramma's voor talentontwikkeling)
- bijdragen aan de jeugdopleiding van ambitieuze sportverenigingen
- coördinatie van scholing en inzet van (jonge) toppers in de sport, die ingezet worden als ambassadeurs bij scholen, evenementen en bedrijfsleven.

De activiteiten voor deze subsidie passen binnen de staatssteunregels, omdat deze subsidie (nagenoeg) geen invloed heeft op de marktwerking.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de Stichting Topsport Gelderland met een maximum van in totaal € 160.000. De subsidie is bedoeld voor het verlengen van het activiteitenprogramma 2017-2019 voor de periode van 1 januari 2020 tot 1 juli 2020. Dit bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 5 Regionale Economie, plandoel Met sport bijdragen aan een aantrekkelijk Gelderland.

Special Olympics 2018 Nationale Spelen Achterhoek

Het stimuleren van sport en bewegen voor mensen met een verstandelijke beperking is één van de doelstellingen van het programma Gelderland Sport 2016-2019. Met het uitroepen van het themajaar Gelderland Sport Onbeperkt heeft het programma Sport deze doelstelling kracht bijgezet. Voor mensen met een beperking heeft sport een meerwaarde: goed om gezond en fit te blijven en, misschien belangrijker nog, goed voor ontspanning, plezier en sociale contacten.

Na de organisatie van de Special Olympics Nationale Spelen (SONS) in de regio Nijmegen in 2016, was 2018 opnieuw een belangrijk jaar voor sporters met een verstandelijke beperking. In dit jaar vonden de SONS plaats in de Achterhoek, georganiseerd door Stichting SONS Achterhoek 2018. Aan dit evenement deden meer dan 2.000 sporters met een verstandelijke beperking mee. Daarnaast waren er ongeveer 1.000 begeleiders, 1.500 vrijwilligers en een grote groep supporters. Achterhoekse ondernemers, maatschappelijke organisaties, acht (van de elf) Achterhoekse gemeenten en de provincie Gelderland ondersteunden het evenement. Er is in aanloop naar het evenement veel aandacht besteed aan de legacy van het evenement in de vorm van onder andere betere samenwerking tussen maatschappelijke organisaties en sportorganisaties- en verenigingen en een groter aanbod van laagdrempelige activiteiten. Het evenement betekent niet alleen veel voor sporters met een beperking en hun familieleden, het heeft ook de Achterhoek en Gelderland op de kaart gezet. Het evenement heeft gezorgd voor meer duurzame verbinding en grotere toegankelijkheid van sportverenigingen voor mensen met een beperking. De kwaliteit van de verenigingen, vrijwilligers en professionals is door het evenement toegenomen. In de evaluatie van het evenement (uitgebreide enquête ingevuld door deelnemende verenigingen) was het algehele rapportcijfer voor de Special Olympics Nationale Spelen is een 8,3. Ook de Landelijke organisatie Special Olympics Nederland was zeer tevreden over de organisatie van het evenement. Het evenement is feestelijk afgesloten met een bijeenkomst voor betrokken ondernemers, organisaties en vrijwilligers.

Voor de organisatie van SONS 2018 hebben wij een subsidie verstrekt van € 158.111. Na de afronding van het evenement en de afsluitende bijeenkomst is de organisatie van de SONS Achterhoek 2018 gestart met de financiële afronding van het evenement. De subsidieverantwoording is nog in behandeling. Wel is aannemelijk gemaakt dat er een tekort op de begroting is ontstaan van € 160.000 op een begroting van circa € 1.850.455. Dit tekort is onder andere

ontstaan doordat het evenement onder tijdsdruk tot stand is gekomen, waarbij in een aantal gevallen onduidelijke afspraken met partijen zijn gemaakt over het in rekening brengen van de kosten. Daarnaast is ook te laat een ANBI-status voor het evenement aangevraagd, wat een drukkend effect had op het binnenhalen van sponsors. De subsidieaanvraag aan de provincie heeft een normale beoordeling gehad en de subsidie is toegekend. De provincie heeft geen rol gehad in het tekort. Er is pas gesproken over deze tekorten in de afrondingsfase van het evenement. Aan de bij de SONS betrokken acht Achterhoekse gemeenten en aan de provincie Gelderland is om aanvullende financiële ondersteuning gevraagd voor een bedrag van € 160.000 om het tekort aan te vullen. De Achterhoekse gemeenten zijn bereid samen de helft daarvan op te brengen, wanneer de provincie de andere helft voor haar rekening neemt. Wanneer het tekort niet wordt aangezuiverd, heeft het Graafschap College een financieel probleem. Het Graafschap College is de enige schuldeiser. Het evenement en de effecten op langer termijn zijn belangrijk om als resultaat te blijven noemen en ook in de toekomst verdere uitwerking aan te geven. De maatschappelijke legacy van het evenement vormt ook in de toekomst de basis voor het aangepast sporten en de samenwerking in de Achterhoek. Daarom vinden wij het belangrijk om in deze specifieke casus het tekort aan te zuiveren. De acht Achterhoekse gemeenten vullen het resterende tekort van € 80.000 aan.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Stichting Special Olympics Nationale Spelen Achterhoek 2018 met een bedrag van maximaal € 80.000. De subsidie wordt verstrekt onder voorwaarde dat de acht betrokken Achterhoekse gemeenten het resterende tekort van € 80.000 aanvullen. Alleen dan wordt het evenement zonder tekort afgesloten. Het bedrag wordt gedekt uit de beschikbare middelen in kerntaak 5 Regionale economie, plandoel Met sport bijdragen aan een aantrekkelijk Gelderland.

Ambitie 5 Economie en mobiliteit

Coalitieakkoord 2019-2023

Regio Deal Foodvalley en Agrifood 2030

Wij stellen uw Staten voor om € 6 miljoen beschikbaar te stellen uit de middelen bestemd voor Economie van ambitie 5 Economie en mobiliteit. Meer informatie over deze beschikbaarstelling vindt u bij ambitie 3 Natuur en cultuur.

Coalitieakkoord 2015-2019

Gebiedsopgave Stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen

Health en Energy

In de Voorjaarsnota 2018 hebben uw Staten € 0,3 miljoen toegewezen aan het doel Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health & Energy. Wij stellen

nu voor om deze middelen beschikbaar te stellen voor het InScience festival. Het InScience festival is een internationaal filmfestival voor de wetenschapsfilm. Met deze middelen kan het InScience festival zich vier jaar lang verder ontwikkelen tot internationaal vooraanstaand jaarlijks evenement dat het profiel van de regio op het gebied van wetenschap in onder meer Health & Energy verder versterkt.

Wij stellen uw Staten voor om € 0,3 miljoen vanuit de toegewezen middelen van kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer beschikbaar te stellen voor het doel Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health & Energy binnen het plandoel Doorontwikkelen en programmeren van de 6 gebiedsopgaven.

Bruisende binnensteden

In de Voorjaarsnota 2018 hebben uw Staten € 3,4 miljoen toegewezen aan het doel Bruisende binnensteden aan de rivier. Deze toewijzing is onder andere bedoeld voor de provinciale bijdrage aan de realisatie van de Herinrichting van de hoge Rijnkade in Arnhem. De planuitwerking van dit project is nagenoeg rond. Bij de inrichting van de hoge Rijnkade gaat het (naast dijkversterking) om het verbinden van de binnenstad met de rivier waarbij de kade en kademuur vergroend worden en waarbij hemelwater wordt afgekoppeld. Mogelijk dat er ook een walstroomvoorziening komt.

Wij stellen uw Staten voor om € 1,5 miljoen vanuit de toegewezen middelen van kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer beschikbaar te stellen voor het doel Bruisende binnensteden aan de rivier binnen het plandoel Doorontwikkelen en programmeren van de 6 gebiedsopgaven.

Railterminal Gelderland

Bij de Midterm review 2015-2019 hebben uw Staten € 35 miljoen toegewezen uit de incidentele financiële ruimte aan de Gebiedsopgaven. Met de Statenbrief Gebiedsproces Knoop 38 en Railterminal Gelderland (PS2017-667) is hiervan € 5,1 miljoen beschikbaar gesteld. Daarnaast hebben uw Staten met het besluit Gebiedsopgave Gelderse Corridor (PS2018-335) aanvullend (afgerond) € 4,1 miljoen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van gebiedsmaatregelen zoals afgesproken in de overeenkomst met de gemeente Overbetuwe. Voor de voorbereidingskosten van de Railterminal Gelderland vragen wij nu aanvullend € 1,9 miljoen beschikbaar te stellen. Dit bedrag is benodigd voor aanvullende onderzoeken in het kader van het inpassingsplan en de verdere uitwerking van het ontwerp ter voorbereiding van de realisatie.

Wij stellen uw Staten voor om € 1,9 miljoen vanuit de toegewezen middelen van kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer beschikbaar te stellen voor de Railterminal Gelderland binnen het plandoel Doorontwikkelen en programmeren van de 6 gebiedsopgaven.

Overnachtingshaven Lobith

In de Slotwijziging 2018 hebben wij uw Staten toegezegd de besluitvorming voor te leggen voor een subsidiegrondslag als bijdrage aan de financiering van het fietspad tussen Tolkamer en de Duitse grens buiten het gebied van de overnachtingshaven Lobith ter verbetering van de verkeersveiligheid.

In de stuurgroep van de overnachtingshaven Lobith is de afspraak gemaakt dat de gemeente Zevenaar een bijdrage van € 1,8 miljoen ontvangt voor de aanleg van dit fietspad.

In het kader van het project overnachtingshaven Lobith is overleg gevoerd met het ministerie van IenM over een aanvullende vergoeding door het

ministerie aan de provincie. Aanleiding voor dit overleg met het ministerie is de extra personele inzet voor dit project. Het ministerie heeft een aanvullende vergoeding van € 1.487.603 toegekend onder voorwaarde dat deze vergoeding ten goede komt aan de gemeente Zevenaar voor dit project. Deze middelen zijn vorig jaar ontvangen van het Rijk en toegevoegd aan de reserve van kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer, plandoel Realiseren van fysieke resultaten met behoud/versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Deze afspraak met het ministerie sluit aan bij de afspraken met de stuurgroep overnachtingshaven Lobith. Daarnaast zal de provincie de bijdrage aanvullen met € 312.397 vanuit Mobiliteit voor verbeteren van de verkeersveiligheid tot de totale bijdrage van € 1,8 miljoen.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de gemeente Zevenaar met een maximum van in totaal € 1,8 miljoen. De subsidie is bedoeld voor het realiseren van een vrijliggend fietspad tussen Tolkamer en de Duitse grens, waardoor er een veilige situatie ontstaat voor onder meer schoolgaand en recreatief fietsverkeer op deze route. Het bedrag dekken wij voor € 1.487.603 uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer, plandoel Realiseren van fysieke resultaten met behoud/versterking van de ruimtelijke kwaliteit en voor € 312.397 uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer, plandoel In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk.

Haalbaarheidsvouchers Smart Industries

Via het Regionale Centrum voor Technologie (RCT) Gelderland en BOOST (Smart Industrie Netwerk van Oost-Nederland) ondersteunen wij Gelderse MKB'ers bij hun innovatie-inspanningen. Via RCT Gelderland worden ondernemers met elkaar en met kennisinstellingen in contact gebracht om hun innovatie verder te ontwikkelen. MKB'ers kunnen sinds 2018 met een innovatievraag aanspraak maken op een haalbaarheidsvoucher die door RCT Gelderland in samenwerking met Oost NL (Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV) verstrekt wordt. Het doel van het verstrekken van deze vouchers is het risico van innoveren voor ondernemers te reduceren door de financiële drempel te verlagen. Ondernemers kunnen, naast hun eigen investering van minimaal 50%, een voucher ontvangen van maximaal € 20.000. Deze voucherregeling willen wij voortzetten. Met € 0,2 miljoen kunnen wij minimaal 20 extra vouchers verstrekken.

Wij stellen uw Staten voor een grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV van in totaal maximaal € 0,2 miljoen. De subsidie is bedoeld voor het verstrekken van haalbaarheidsvouchers. Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 5 Regionale economie, plandoel Versterken MKB-breed.

Interreg-project Additive and Subtractive Production Platform

Interreg Noordwest-Europa is een Europees ondersteunings- en samenwerkingsprogramma. Binnen dit EU-programma staat onder andere het bevorderen van de innovatiecapaciteit van het MKB Midden- en kleinbedrijf via projecten centraal.

Het project Additive and Subtractive Production Platform is een initiatief gericht op de maakindustrie, in de sectoren machinebouw, automotive en medische apparaten. Sinds jaar en dag passen MKB-bedrijven in deze sectoren verspanende bewerkingstechnieken toe in hun productieproces: bijvoorbeeld

boren, snijden en frezen (in het Engels “subtractive”). Daar zijn de afgelopen jaren ook additieve technieken bijgekomen, zoals 3d-printen (in het Engels “additive”). De combinatie van deze twee technieken in het reguliere productieproces noemt men ‘hybride productietechniek’. Deze hybride toepassingen kunnen de bedrijven veel voordelen opleveren. Toch passen zij hybride productietechniek nog nauwelijks toe; additieve technieken zet men veelal enkel voor het vervaardigen van prototypes in. Dat komt omdat het overschakelen op hybride productietechniek specialistische kennis vergt die MKB’ers zelf niet in huis hebben.

Via dit Interreg-project komen zij in aanraking met deze kennis. Het project ondersteunt bedrijven bij de invoering van hybride productietechniek.

Concreet, het project:

- brengt voor bedrijven in onze innovatieve maakindustrie alle mogelijke hybride toepassingen van productietechniek in Noordwest Europa in beeld
- brengt hen in contact met de aanbieders ervan
- biedt hen de mogelijkheid voor het opzetten en uitvoeren van tests met die toepassingen
- helpt hen bij de daadwerkelijke introductie van hybride productietechniek in de eigen bedrijfsvoering

De partners in het project bestaan uit kennisinstituten, innovatiecentra en ontwikkelingsmaatschappijen in vijf landen: Verenigd Koninkrijk, Nederland, België, Duitsland en Italië.

Oost NL zorgt ervoor dat bedrijven in Oost-Nederland meedraaien in de test-trajecten en werkt daarbij nauw samen met Fraunhofer Project Center in Enschede. Het Gelderse en Overijsselse bedrijfsleven zal samenwerken met de kennisinstellingen en bedrijven uit de andere deelnemende regio’s, bijvoorbeeld de regio Noord-Rijn Westfalen, Emilia Romagna (hoofdstad Bologna) en de regio Vlaanderen.

De kosten van het project voor alle projectpartners samen, bedragen circa € 4,5 miljoen. Hiervan dekt het programma Interreg Noordwest-Europa ongeveer € 2,7 miljoen met een Europese subsidie. De gevraagde cofinanciering aan Gelderland bedraagt € 90.000. In het najaar van 2019 neemt de Interreg-autoriteit een besluit over de Europese bijdrage aan dit initiatief. Onze subsidie is dan ook onder de opschortende voorwaarde dat het project goedgekeurd zal worden door de Interreg-autoriteit.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV met een maximum van in totaal maximaal € 90.000. De subsidie is bedoeld voor het project Additive and Subtractive Production Platform onder de voorwaarde dat het project goedgekeurd zal worden door de Interreg-autoriteit. Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 5 Regionale Economie, plandoel Versterken MKB-breed.

Vouchers Groeiversneller Zonne-energie, 'Verzilver uw dak'

Met het project ‘Verzilver uw dak’ zetten wij in op een versnelling van de realisatie van grote zonnepanelen op bedrijfsdaken. De praktijk leert dat voor realisatie van een rendabel zonnedak twee elementen cruciaal zijn:

- het aanvragen van de landelijke exploitatie-subsidie SDE+: hiervoor hebben wij reeds een separaat traject opgestart
- het ondersteunen van ondernemers bij de verdere ontwikkeling van het project na toekenning van de SDE+-subsidie. Hiervoor biedt de Groeiversneller Zonne-energie uitkomst.

De ontwikkeling van zonneprojecten gaat doorgaans gepaard met de nodige technische, organisatorische en/of andere uitdagingen. Ondernemers zijn door gebrek aan kennis en tijd vaak niet in staat deze barrières te slechten, waardoor kansrijke projecten vroegtijdig worden gestaakt.

Via het delen van kennis en informatie alsmede een laagdrempelige voucherregeling willen wij ondernemers in staat stellen om gerichte procesmatige, technische en/of financiële ondersteuning en expertise in te kopen. Uitvoering is voorzien in 2019 en 2020. Dit willen wij via het instrument de Groeiversneller laten lopen en stellen voor daarvoor de vouchers Groeiversneller Zonne-energie te verstrekken. Deze vouchers worden verstrekt door Oost NL (Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV).

Bij Begroting 2019 heeft u vanuit de Agenda Klimaat en Energie € 0,8 miljoen beschikbaar gesteld voor 'Verzilver uw dak'. We zetten hiervan € 0,4 miljoen in om bedrijven te informeren over de mogelijkheden van grote zonnepanelen op bedrijfsdaken zodat (inclusief een bijdrage van € 0,2 miljoen vanuit het plandoel Versterken werklocaties) in totaal € 0,6 miljoen voor beschikbaar is voor voorlichting aan bedrijven. Daarnaast willen wij hiervan € 0,4 miljoen inzetten voor de vouchers Groeiversneller Zonne-energie.

Wij stellen uw Staten voor een grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV met een maximum van in totaal € 0,4 miljoen. De subsidie is bedoeld voor het verstrekken van vouchers via de Groeiversneller Zonne-energie. Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 5 Regionale economie, plandoel Versterken werklocaties.

CROW-KpVV, bijdrage uitvoering jaarplannen 2019-2021

CROW is een non-profit organisatie die een kennisplatform biedt voor (decentrale) overheden, aannemers en adviesbureaus over infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer. Onderdeel van CROW is het Kennisplatform Verkeer en Vervoer. Dit kennisplatform is voor ons van belang voor het verhogen van het kennisniveau over verkeer en vervoer in heel Nederland. Wij ontwikkelen gezamenlijk richtlijnen voor bijvoorbeeld de inrichting van de provinciale weginfrastructuur en gebruiken deze in ons beleid. Tot en met 2017 ontving CROW de bijdrage voor de uitvoering van het jaarplan Kennisplatform Verkeer en Vervoer rechtstreeks van het Rijk. Vanaf 2018 ontvangen alle provincies via de algemene uitkering Provinciefonds van het Rijk een bijdrage voor de uitvoering van dit jaarplan. In het Interprovinciaal Overleg (IPO) is met alle provincies afgesproken dat de provinciale bijdragen via het IPO worden verstrekt aan het CROW. Hiervoor is het juridisch noodzakelijk dat in elke provincie de Provinciale Staten een subsidiegrondslag vaststellen. Wij verzoeken u de algemene subsidieverordening Gelderland 2016 niet van toepassing te verklaren op de begrotingssubsidie aan het CROW. Hiermee voorkomt u dat het IPO, die namens ons college de subsidie aan CROW voor de uitvoering van het jaarplan Kennisplatform Verkeer en Vervoer verstrekt, twaalf provinciale subsidieverordeningen moet toepassen bij de uitvoering.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan CROW met een maximum van in totaal € 660.000. De subsidie is bedoeld voor de uitvoering van de jaarplannen van het Kennisplatform voor Verkeer en Vervoer voor de jaren 2019 tot en met 2021 (jaarlijks

maximaal € 220.000).

Het bedrag dekken we uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer, plandoel In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk.

Veiligheid op fietspaden langs provinciale wegen

De fiets is een belangrijk vervoermiddel voor de korte en middellange afstanden. In stedelijke gebieden en bij economische centra kan gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer de druk op het wegennet verlichten. Daarnaast is het een gezonde, schone en stille manier van verplaatsen. In onze Omgevingsvisie Gaaf Gelderland is de fiets een belangrijk middel om onze ambities op het gebied van bereikbaarheid te realiseren.

Helaas blijft het aantal ernstige ongevallen waarbij een fietser betrokken is hoog. Het aantal dodelijke ongevallen met oudere fietsers is zelfs gestegen. In 2016 zijn de landelijke richtlijnen voor de fietspaden aangescherpt om de veiligheid op fietspaden te verbeteren (Ontwerpwijzer fiets, publicatie 351 CROW). De belangrijkste wijzigingen in de vernieuwde richtlijnen zijn het aanbrengen van kantbelijning op fietspaden, het vervallen van fietssuggestiestroken (dit zijn onderbroken lijnen op de weg zonder fietssymbool) en bredere fietsstroken. Om de kantbelijning op de provinciale fietspaden aan te brengen en daarmee de veiligheid op onze fietspaden te vergroten, hebben uw Staten bij de Voorjaarsnota 2017 in de Meerjarige Investeringsagenda Mobiliteit € 3,1 miljoen toegewezen. De voorbereidingen voor het aanbrengen van de kantbelijning zijn afgerond, we willen in de 2e helft van 2019 starten met de uitvoering van de werkzaamheden.

Wij stellen uw Staten voor om € 3,1 miljoen vanuit de toegewezen middelen van kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer beschikbaar te stellen voor kantbelijning op provinciale fietspaden binnen het plandoel In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk.

Projecten in het kader van Basismobiliteit (OV-vangnet)

De provincie Gelderland heeft met de regio's per 1 januari 2017 een samenwerkingsovereenkomst afgesloten voor het uitvoeren van het OV-vangnet. De regio's voeren het OV-vangnet uit en ontvangen hiervoor jaarlijks een taakstellend budget. Als er middelen overblijven, kunnen zij bestedingsplannen indienen met projecten die bijdragen aan basismobiliteit, om openbare mobiliteitsvoorzieningen op te zetten of uit te proberen of om de vervoersvraag efficiënter te bedienen met nieuwe en andere vormen van mobiliteit. De regio's hebben in 2018 geld overgehouden op de uitvoering van het OV-vangnet. Twee regio's hebben voor de besteding van deze middelen projectvoorstellen ingediend. Hiervoor vragen wij uw Staten om 2 grondslagen vast te stellen. *Marktonderzoek doelgroepenvervoer Arnhem-Nijmegen*

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Vervoersorganisatie Arnhem-Nijmegen met een maximum van in totaal € 44.146. De subsidie is bedoeld voor het uitvoeren van een marktonderzoek in het doelgroepenvervoer binnen de regio Arnhem-Nijmegen. Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer, plandoel Versterken van de (sociale en economische) bereikbaarheid in de 3 stedelijke netwerken

Onderzoek OV-vangnet binnen ZOOV

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan de gemeente Winterswijk met een maximum van in totaal € 27.360. De subsidie is bedoeld voor een onderzoek naar de gebruikers van het OV-vangnet binnen ZOOV en hun ervaringen. Het onderzoek start op 1 mei 2019. De kosten gemaakt vanaf 1 mei 2019 zijn subsidiabel. Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer, plandoel Ontsluiten van (basis)voorzieningen buiten de 3 stedelijke netwerken.

Gelderse Corridor: Logistics Valley

Logistics Valley is een triple helix samenwerkingsverband van drie regionale logistieke hotspots: Rivierenland, Nijmegen en Achterhoek/Liemers. Zij vervult een belangrijke rol in de uitvoering van de gebiedsopgave Gelderse Corridor. Bij de Voorjaarsnota 2017, onderdeel Meerjarige Investeringsagenda Mobiliteit, hebben uw Staten besloten, een subsidie te verlenen aan de drie hotspots. Door de verschillen in de ontstaansgeschiedenis van de drie hotspots, zijn de startdata waarop de subsidies en activiteiten zijn gestart en daarmee ook de einddatum verschillend. De subsidie voor Logistiek Innovatiehuis Liemers Achterhoek loopt eind 2019 af, terwijl de subsidie van de andere 2 hotspots doorlopen in 2020. Om de continuïteit van de uitvoering en de nauwe samenwerking van de drie hotspots binnen Logistics Valley te borgen stellen wij uw Staten voor eenmalig € 75.000 subsidie te verstrekken aan Logistiek Innovatiehuis Liemers Achterhoek voor 2020. De activiteiten passen binnen de doelen van de opgave Gelderse Corridor (PS2018-335). In de tussenliggende periode kunnen we op zorgvuldige wijze tot nieuwe afspraken met de samenwerkingspartners binnen Logistics Valley komen of, in geval van beëindiging, voldoen aan de redelijke termijn die bij beëindiging van de subsidierelatie geldt.

Wij stellen uw Staten voor om de grondslag vast te stellen voor een subsidie aan Logistiek Innovatiehuis Liemers Achterhoek met een maximum van in totaal € 75.000. De subsidie is bedoeld voor voortzetting van de activiteiten die de onderlinge samenwerking tussen ondernemers in de logistiek, opleiders en overheden versterken en daarmee het logistieke vestigingsklimaat. Dit betreft het organiseren van themabijeenkomsten, innovatietafels en techniekdagen, de deelname aan beurzen en het aanjagen van projecten.

Het bedrag dekken wij uit de beschikbaar gestelde middelen van kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer, plandoel Versterken en benutten van de grootste (inter)nationale verbindingen.

Investeringskredieten

Onderstaand treft u de investeringskredieten per begrotingsonderdeel aan.

Ambitie 3 Natuur en cultuur

Er wordt geen wijziging voorgesteld voor onderstaand investeringskrediet.

	Laatste PS- besluit	Investerings- krediet voor wijziging	Wijziging	Investerings- krediet na wijziging
N302/N344 2 ecoducten midden Veluwe bedragen x € 1.000	PS2018-716	10.500	0	10.500

Er wordt geen wijziging voorgesteld voor onderstaand investeringskrediet.

	Laatste PS- besluit	Investerings- krediet voor wijziging	Wijziging	Investerings- krediet na wijziging
Renovatie Museum KAM bedragen x € 1.000	PS2018-716	2.740	0	2.740

Ambitie 5 Economie en mobiliteit

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat we investeringen met een maatschappelijk nut (met name wegenprojecten) moeten activeren. Daarbij geldt ook dat de directe personeelslasten die zijn ingezet voor de investeringsprojecten ook worden geactiveerd.

Zoals gebruikelijk bij een Planning & Control document actualiseren we de investeringskredieten. Hieronder lichten we de actualisatie toe.

	Laatste PS- Investerings-krediet	Wijziging Investerings-krediet
--	----------------------------------	--------------------------------

	besluit	voor wijziging		na wijziging
N345 Rondweg Voorst	PS2018-716	20.266		20.266
N330 Bronckhorst, traject 123, civiel kunstwerk	PS2018-716	630	683	1.313
N833 Geldermalsen, traject 59, civiel kunstwerk	PS2018-652	502	-502	0
N836 Overbetuwe, traject 79, 6 civiele kunstwerken	PS2018-652	2.902	145	3.047
N319 Berkelland, traject 129, civiel kunstwerk	PS2018-652	506	-506	0
N314 vervanging 3 civiele kunstwerken	PS2018-716	961	982	1.943
N303 Rondweg Voorthuizen	PS2018-716	18.536		18.536
N346 Lochem, omlegging	PS2018-702	76.133		76.133
N348 Rheden, Traverse Dieren	PS2018-716	67.121		67.121
N345 De Hoven	PS2018-716	31.238		31.238
Verbouwing steunpunten Stroe en Rumpt	PS2018-652	960	48	1.008
N794 Epe-Heerde (A50), traject 35	PS2018-716	7.395	2.012	9.407
N833 Culemborg (N320) - Geldermalsen (A15), traject 59	PS2018-716	5.567	1.087	6.654
N831 Hedel (A2) - Rossum (N322), traject 76	PS2018-716	3.705		3.705
N830 Neerijnen, Waardenburg-Meteren, traject 68	PS2018-716	3.440		3.440
N790/N791 Gietelo-Steenenkamer, traject 37	PS2018-716	2.894		2.894
N315 Ruurlo-Neede, traject 127	PS2018-716	1.021	599	1.620
N316 Montferland, ontbrekende schakel Zeddam-'s-Heerenberg	PS2018-716	9.266		9.266
N832 Well-Gameren, traject 73, aanleg brug over de Wetering en een vrijliggend fietspad	PS2018-652	2.376	119	2.495
N330 Zelhem-Varsseveld N18, traject 124	PS2018-716	1.101		1.101
N233 Buren Neder Betuwe, Rijnbrug,	Nieuw	0	7.980	7.980

traject 58				
bedragen x € 1.000				

N330 Bronckhorst, traject 123, civiel kunstwerk

Wij stellen voor om het investeringskrediet voor N330 Bronckhorst, traject 123, civiel kunstwerk te verhogen met € 682.500. Dit bestaat uit € 650.000 ophoging projectkrediet en € 32.500 zijnde 5% toerekening directe personeelslasten. De ophoging van het projectkrediet is noodzakelijk naar aanleiding van een geactualiseerde raming van de kosten.

N833 Geldermalsen, traject 59, civiel kunstwerk

Voor N833 Geldermalsen, traject 59, civiel kunstwerk wordt het investeringskrediet ondergebracht bij het investeringskrediet N833 Culemborg (N320) - Geldermalsen (A15), traject 59. De vervanging van dit civiele kunstwerk wordt namelijk uitgevoerd binnen dit bestaande project, waardoor het investeringskrediet wordt toegevoegd aan dat project.

N836 Overbetuwe, traject 79, 6 civiele kunstwerken

Wij stellen voor om het investeringskrediet voor N836 Overbetuwe, traject 79, 6 civiele kunstwerken te verhogen met € 145.100. Dit betreft de 5% toerekening directe personeelslasten.

N319 Berkelland, traject 129, civiel kunstwerk

Het investeringskrediet voor N319 Berkelland, traject 129, civiel kunstwerk komt te vervallen. Op basis van ouderdom, kwaliteit, ligging op een kritische plek in ons wegennet en aanpassing van de Europese regelgeving werd groot onderhoud dan wel vervanging van dit kunstwerk op korte termijn nodig geacht. Hierdoor viel de geplande vervanging van deze brug niet te combineren met het onderhoud aan dit traject in het kader van trajectmanagement. Tijdens de voorbereidingswerkzaamheden voor de vervanging van dit kunstwerk is bij nader onderzoek echter gebleken dat, in combinatie met een mogelijke profielaanpassing van de weg ter plaatse, uitstel van dit vervangingsproject mogelijk is voor een periode van maximaal negen jaar. In deze periode zal de impact van het Functioneel Kader Wegen duidelijk zijn en een beter inzicht in de ontwikkelingen van het verkeer ter plaatse. Daarom is besloten de vervanging van dit kunstwerk alsnog mee te laten lopen met het reguliere onderhoud aan dit traject. In het kader van een adequaat risicomanagement is een periodiek monitoringsregime ingesteld.

N314 vervanging 3 civiele kunstwerken

Wij stellen voor om het investeringskrediet voor N314 vervanging 3 civiele kunstwerken te verhogen met € 981.750. Dit bestaat uit € 935.000 ophoging projectkrediet en € 46.750 zijnde 5% toerekening directe personeelslasten. De ophoging van het projectkrediet is noodzakelijk naar aanleiding van een geactualiseerde raming van de kosten.

Verbouwing steunpunten Stroe en Rumpt

Wij stellen voor om het investeringskrediet voor verbouwing steunpunten Stroe en Rumpt te verhogen met € 48.000. Dit betreft de 5% toerekening directe personeelslasten.

N794 Epe-Heerde (A50), traject 35

Wij stellen voor om het investeringskrediet voor N794 Epe-Heerde (A50), traject 35 te verhogen met € 2.011.800. Dit bestaat uit € 1.916.000 ophoging projectkrediet en € 95.800 zijnde 5% toerekening directe personeelslasten. Zoals aangegeven in de Jaarstukken 2018 zijn er bij dit project tegenvallers in de

ondergrond, zowel onder de rijbaan als voor de aanleg van het nieuwe fietspad. Daarnaast heeft de keuze om zoveel mogelijk aanwezige bomen direct langs weg en fietspad in te passen in de herinrichting extra werk en extra uitvoeringstijd gevraagd. De tegenvallers en extra werk en uitvoeringstijd hebben tot gevolg dat de kosten van de uitvoering welke worden uitgevoerd in het kader van trajectmanagement en het realiseren van het aangepaste fietspadenplan hoger is geworden.

N833 Culemborg (N320) – Geldermalsen (A15), traject 59

Wij stellen voor om het investeringskrediet voor N833 Culemborg (N320) - Geldermalsen (A15), traject 59 te verhogen met € 1.086.876. Dit bestaat uit ophoging projectkrediet € 1.035.120 en € 51.756 zijnde 5% toerekening directe personeelslasten. Ophoging projectkrediet betreft de verschuiving van het investeringskrediet N833 Geldermalsen, traject 59, civiel kunstwerk (zie hierboven) naar dit investeringskrediet en de extra kosten voor de vervanging van de duikers. Tijdens de werkzaamheden is namelijk gebleken dat vervanging noodzakelijk is.

N315 Ruurlo-Neede, traject 127

Wij stellen voor om het investeringskrediet voor N315 Ruurlo-Neede, traject 127 te verhogen met € 598.500. Dit bestaat uit € 570.000 ophoging projectkrediet en € 28.500 5% toerekening directe personeelslasten. De ophoging van het projectkrediet komt door extra werkzaamheden zoals:

- het verbreden van de rijbaan
- vervanging bestaande fietspaden aan weerszijden van de weg door eenzijdig fietspad voor twee rijrichtingen
- aanbrengen van nieuwe bomenrijen.

N832 Well-Gameren, traject 73

Wij stellen voor om het investeringskrediet voor N832 Well-Gameren, traject 73 te verhogen met € 118.800. Dit betreft de 5% toerekening directe personeelslasten.

N233 Buren Neder Betuwe, Rijnbrug, traject 58

Wij stellen voor om een investeringskrediet van maximaal € 7.980.000 vast te stellen voor N233 Buren Neder Betuwe, Rijnbrug, traject 58. Dit bestaat uit € 7.600.000 verbreding van de weg tot 2x2 weg op de brug en aan beide zijden van de brug een fietspad en € 380.000 5% toerekening directe personeelslasten.

Mens en middelen

Er wordt geen wijziging voorgesteld voor onderstaande investeringskredieten.

	Laatste PS- besluit	Investerings- krediet voor wijziging	Wijziging	Investerings- krediet na wijziging
Vervanging financieel systeem	PS2018-308	1.500	0	1.500
Vervanging laptops	PS2016-652	1.750	0	1.750

bedragen x € 1.000
